

VredesMagazine

— Jaargang 4 nummer 1 — 1e kwartaal 2011 — Prijs euro 2,50 —

- **Vergeten strijd in de Sahara**
- **Huub Jaspers Journalist voor de Vrede**

Onderzoeks dossier:

- **Wereldmacht CHINA**

NAVO-bondgenoten na Lissabon nog steeds op zoek naar een vijand

Op de NAVO-top in Lissabon is een nieuw basisdocument voor de NAVO vastgesteld, het strategisch concept. Sinds het eind van de Koude Oorlog (1989) heeft de NAVO ongeveer elke tien jaar op deze manier zijn strategie bepaald. De papieren leggen meestal een strategische lijn vast die daarvoor al in de praktijk is ontstaan. Zo bevestigde het strategisch concept van 1999 de wens van de NAVO om buiten het eigen verdragsgebied op te kunnen treden in een "euroatlantische ruimte". De bommen van de Kosovo-oorlog waren echter al een paar maanden eerder buiten het NAVO-gebied gevallen. Zo gaat het deze keer ook met het wereldwijd oorlogvoeren van de NAVO in streken die je beslist niet meer als euroatlantisch kan beschouwen. Het gebeurt al vijf jaar in Afghanistan, maar nu wordt het in een plechtige tekst opgeschreven als de nieuwe strategie van de NAVO.

Verder bevat deze strategie de laatste nieuwtjes op het punt van bedreigingen van de Westerse beschaving. Deze keer is dat vooral de cyberaanval (onze vijanden gaan via geniepige virussen op het internet de infrastructuur lamleggen, zodat onze wereld ineens stort) en de energieveiligheid (potentaten en piraten draaien de olie- en gaskraan dicht, zodat wij in de kou zitten). In de jaren negentig van de vorige eeuw figureerde de georganiseerde misdaad vooraan in dit soort rijtjes. Maar sinds acht jaar Bush jr. en twee jaar Obama is de wereld voor

onze leiders zo gevaarlijk geworden dat de mafiosi met een meer bescheiden plaats genoeg moeten nemen na massavernietigingswapens, terroristen, mislukte staten, klimaatverandering en waterschaarste.

Op het gebied van kernwapens valt uit Lissabon weinig nieuws te melden. De NAVO blijft een "nucleaire alliantie" en er wordt eer bewezen aan de Britse en Franse kernwapens. De pogingen van België, Duitsland, Nederland en Noorwegen om

de tactische kernwapens uit Europa te laten verdwijnen hebben helaas geen succes gehad. Het enige positieve is dat deze vliegtuigbommen in de nieuwe strategie niet meer met zoveel woorden genoemd worden. Dit laat de mogelijkheid open voor Europese landen om de bijbehorende vliegtuigen af te schaffen zonder in strijd te komen met de strategie. Aktie tegen de aanschaf van de JSF en rond Volkel is gewenst.

Het ruimteschild is het enige echte

nieuwe onderwerp dat in Lissabon aan de orde is gekomen. Het gaat in eerste instantie om het verknopen van een aantal bestaande Europese wapensystemen (raketten zoals de bij Nederland in gebruik zijnde Patriot raket, radars etc.) met een Amerikaans plan om in Oost-Europa raketten op te stellen die projectielen vanuit het Midden-Oosten moeten opvangen. Het nieuwe schild moet het hele territorium van de NAVO inclusief de bevolking gaan bestrijken.

Er zijn met dit plan drie problemen: het is totaal onduidelijk of de veronderstelde dreiging van raketten uit het Midden-Oosten binnen de komende tien, twintig jaar werkelijkheid zal worden, het is niet bewezen dat het raketschild echt werkt buiten laboratoriumomstandigheden en het zal peperduur worden.

De nu door de NAVO aangegeven kosten om bestaande systemen via computerprogramma's met elkaar te verbinden worden opgegeven als 200 miljoen dollar. Geen zakgeld, maar hier zal het zeker niet bij blijven. Binnen het Franse parlement circuleren al veel hogere bedragen en een in opdracht van de NAVO zelf uitgevoerd onderzoek, dat nog steeds geheim wordt gehouden, kwam tot de conclusie dat het hele project 20 miljard euro zou gaan kosten.

Kees Kalkman

De redactie van Vredesmagazine wenst u een vreedzaam en strijdbaar 2011!

COMMENTAAR

COLOFON

VREDESMAGAZINE 1e KWARTAAL 2011 Uitgave van de vereniging VredesMedia waarin samenwerken: Haags Vredesplatform (HVP), Humanistisch Vredesbeeraad (HVB), Vereniging Pais, Samenwerkingsverband Stop de Wapenwedloop, Antimilitaristies Onderzoekskolлекief VD AMOK, Women's International League for Peace and Freedom (WILPF) afdeling Nederland. In VredesMagazine zijn de tijdschriften Kernwapens Weg!, VD AMOK en de dikke nummers van Vredeskoerier 't Kan Anders opgegaan. De dunne nummers van Vredeskoerier 't Kan Anders blijven vier maal per jaar verschijnen. **REDACTIE:** Jan Bervoets, Hans Feddema, Benno Houweling, Kees Kalkman, Klaas Meijer, Anke Polak, Jan Schaake, Guido Schokker, Barbara Smedema, Egbert Wever **AAN DIT NUMMER WERKTE NAAST DE AUTEURS MEE:** David-Jan Donner, Chris Geerse, Wendela de Vries. De auteur is verantwoordelijk voor de inhoud van een geplaatst stuk. De tekst van artikelen mag worden overgenomen op voorwaarde van bronvermelding. Copyrights van foto's en tekeningen berusten bij de desbetreffende fotograaf /illustrator. **FOTOREDACTIE:** Hans Bouton, Anne Vaillant **MEDEWERKENDE FOTOGRAFEN EN ILLUSTRATOREN:** Jan Bervoets, Piet den Blanken, Joop Blom, Milan Colovic, Stefan Heijndael, Len Munnik, Boyd Noorda, Paulo Nunes dos Santos, Peleia, Hans de Vreij **VORMGEVING:** Jimmy Slothouwer **DRUKKER:** Drukkerij Mezclado, Tilburg **ABONNEMENTEN:** Interesse of aanmelding voor een abonnement op Vredesmagazine kan kenbaar gemaakt worden bij de redactie van VredesMagazine of bij een deelnemende organisatie. Een jaarabonnement op VredesMagazine (4 nummers) kost 10 euro. U kunt een abonnement nemen via info@vredesmagazine.nl of 015 7850137. **GIFTEN:** Bedragen die abonnees overmaken boven het verschuldigde abonnementsgeld worden beschouwd als gift voor het werk van de in VredesMagazine samenwerkende organisaties. **CONTACT VREDESMEDIA:** Vlamingstraat 82 2611 LA Delft, 015 7850137, info@vredesmedia.nl, www.vredesmedia.nl. **REDACTIEADRES:** Obrechtstraat 43 3572 EC Utrecht tel. 030 8901341 e-post info@vredesmagazine.nl. Artikelen naar redactie@vredesmagazine.nl. **KOPIJSLUITING VOLGEND NUMMER:** 15 februari. Verschijningsdatum volgend nummer: 15 maart. **ISSN 1876-0724**

**NAVO-BONDGENOTEN NA LISSABON
NOG STEEDS OP ZOEK NAAR EEN VIJAND 2**
 Commentaar over het strategisch concept van de NAVO
Kees Kalkman

**DE WAARHEID IN DE OORLOG
EN DE JOURNALIST VOOR DE VREDE 2010 4**
 In elke oorlog is de waarheid het eerste slachtoffer
Willem de Haan

SCHOUDERS OPHALEN OVER DE ZANDBAK 6
 De Nederlandse vredesbeweging moet
 actiever worden over de West-Sahara
Frank Willems

BRIEF AAN DE TWEDE KAMER 8
 Het commentaar van de WILPF en Vrouwen
 voor Vrede op plannen van de nieuwe regering
Han Deggeller en Lineke Schakenbos

WASHINGTON RULES 10
 Bespreking van de alternatieve militaire
 geschiedenis van de VS door Andrew Bacevich
Jip van Dort

**HOF DEN HAAG: NUCLEAIRE
GENOCIDE SOMS GERECHTVAARDIGD 12**
 In de zaak tegen de Hoge Raad over de
 misdadigheid van het kernwapen heeft de rechter
 een schokkend vonnis geveld
Meindert Stelling

ERELIJST GEVANGENEN VOOR DE VREDE 2010 16
 De jaarlijkse lijst van gevangen dienstweigeraars
 en vredesactivisten van de War Resisters'
 International – stuur ze een kaartje!
Pais

GEHARNAST DOOR DE STRIJD 17
 Het sprookje van de dappere ridder en
 een bijeenkomst op het Veteraneninstituut
Jan Schaake

FOTOPAGINA'S PIET DEN BLANKEN 18
 Grensgevallen – Europa

DOSSIER: CHINA ALS NIEUWE WERELDMACHT? 21
*Martin Broek, Jip van Dort, Kees Kalkman,
 Frank Slijper*

EN VERDER:

COLUMN 10
Hans Feddema

GEWELDLOOSHEID VOOR BEGINNERS 14

COLUMN 14
Harry Zevenbergen

SPRINGSTOF 15
Frank Slijper en Wendela de Vries

**OVERZICHT VAN BIJ VREDESMAGAZINE
AANGESLOTEN ORGANISATIES 20**

KORTE BERICHTEN 33
Chris Geerse

**DEBAT OVER AMERIKAANSE POLITIEK
EN HET NEDERLANDSE PARLEMENT 35**

GEDICHT VAN HANS ANDREUS 36

FOTO VOORPAGINA:

Senegal 2007. Afrikanen
 wachten op een bootje om
 over te steken naar de
 Canarische Eilanden
 Foto: Piet den Blanken

TEGEN NAVO-TOP IN LISSABON, LONDEN 20 NOVEMBER 2010

Foto: Cynthia Cockburn

De waarheid in de oorlog en de journalist voor de vrede 2010

Bij de uitreiking van de prijs aan de journalist voor de vrede 2010 stond Willem de Haan stil bij de Nederlandse journalistiek en citeerde: "In elke oorlog is de waarheid het eerste slachtoffer". Een interessante stelling vond hij, want wie vermoordt dan die waarheid? Een samenvatting van zijn presentatie.

Wat fout gaat wordt verzwegen, wat goed gaat wordt uitvergroot, het gebrek aan open, onafhankelijke en diepgaande journalistiek bij oorlog en conflict leg je bij de tegenpartij, het militaire apparaat en de politieke elite. Maar dat is te gemakkelijk. Want wijzelf als journalisten laten het eveneens schromelijk afweten.

Tijdens de presentatie van het laatste boek van Joeri Boom vertelde Robin Middel (defensie) dat de missie in Uruzgan natuurlijk verkocht moest worden. En beeldvorming, zo leert elke PR medewerker, is het halve werk. Een schoolvoorbeeld van propaganda is het krachtig beeld van flanerende, vrije vrouwen waaromheen kinderen met vliegers rondartelen in Afghanistan. Ook dit voorjaar moest dit beeld via de radio een positieve indruk over het succes van de missie achterlaten, een combinatie van slimme boodschap en naïeve ontvanger. (Alsof vrouwen graag zonder hoofddoek lopen en kinderen niets liever doen dan vliegeren sinds het boek de Vliegeraar)

Het publiek mag naïef zijn maar de journalist moet professioneel zijn. Heelaas is dit niet altijd zo, zoals Peter Tetteroo overkwam. Hij probeerde in zijn reportages van de Balkan oorlog ook de

Servische kant zichtbaar te maken maar werd sterk bekritiseerd, ook door vakgenoten. Hij vertelde "Het leek alsof alle redacties in Nederland een code hanteerden die hier op neer kwam: maak het leed van de Bosnische moslims en Kosovo Albanen persoonlijk en portretteer de Serviërs louter als agressors". "Dat was ook wel begrijpelijk, Serviërs komen vaak agressief over, koesteren militair vertoon, slaan graag journalisten in elkaar en uiten zich bijzonder fel waar het hun natie betreft. Als journalist word je keer op keer uitgenodigd die elementen als hapklare brokken te presenteren, waardoor er bij het publiek de indruk ontstaat dat alle Serviërs zo zijn." (NRC, 2008).

Nog erger wordt het wanneer de media zelf schuldig zijn aan propaganda en misleiding. Zoals de beelden van de uitgemergelde moslim Fikret Alic achter prikkeldraad van het Bosnische Servische kamp Trnopolje. (De beelden riepen associaties op met de concentratiekampen van WO II en veroorzaakten een enorme schok.) Later werd ontdekt dat de uitgemergelde man opzettelijk door prikkeldraad werd gefilmd dat om een separaat landje stond. (Om het kamp was geen prikkeldraad.) Van het militaire apparaat zou dit begrijpelijk zijn, zij hebben belang bij een positief draagvlak, maar journalisten dienen zich te committeren aan onpartijdigheid en onafhankelijkheid.

EMBEDDED IN AFGHANISTAN

Over die onpartijdigheid en onafhankelijkheid is in de journalistiek de afgelopen jaren een levendig debat gevoerd

naar aanleiding van *embedded* (door defensie gecontroleerde – Red. VM) verslaggeving in Afghanistan. Maar dat debat lijkt een schijn debat, want in de afgelopen jaren zijn ca. 600 journalisten van 250 verschillende Nederlandse media *embedded* in Afghanistan geweest. Otte Beekma (defensie) zei daarover in *Villamedia*: "We wilden een bepaalde trots uitstralen. Dat onze militairen zo'n ingewikkelde operatie kunnen uitvoeren. Het Nederlandse publiek moest op dat gebied een been bijtrekken." De bijdragen van journalisten werden voor publicatie en uitzending alleen gecontroleerd op operationele informatie en dat leidde in de praktijk nauwelijks tot problemen". Het ministerie handelde vanuit een duidelijk belang.

Freelance journalist Arnold Karskens die veel in Afghanistan was, maar nooit *embedded*, vraagt zich dan toch af waarom de *embedded* collega's zo weinig berichten over de mening van de Afghanen betreffende de Westerse militaire aanwe-

HUUB JASPERS. OP DE ACHTERGROND HET ARRESTATIETEAM VAN DE POLITIE AMSTERDAM

Het publiek mag naïef zijn maar de journalist moet professioneel zijn.

Foto: Stefan Heijendaal

zigheid, de wederopbouw en de gevechten. Waarom was de focus zo sterk gericht op de Nederlandse kant? Joeri Boom ziet de oorzaak in het feit dat deze journalisten de basis niet verlieten en aan de defensieband liepen. Een ernstige zaak.

Dé opdracht voor de journalistiek is het controleren van feiten en het vertellen van de waarheid. Dat is niet eenvoudig. Wie op zoek gaat naar de feiten komt voor het probleem dat alle partijen, militairen, burgers en politici hun eigen waarheid hebben. Journalisten moeten nauwgezet de waarheid onderzoeken en niet iedereen geloven. Er zijn veel voorbeelden zoals de onthulling van de moordpartij in het Vietnamese dorpje My Lai in maart 1968 door de Amerikaanse verslaggever Seymour Hersh. Die van een getraumatiseerde soldaat de ware toedracht hoorde, dit publiceerde en een kentering in de publieke opinie veroorzaakte. Of van Argos-journalist Huub Jaspers, die de waarheid zocht en vond

over de slachtpartij in het Kosovaarse plaatsje Radjac.

Een kritische houding over de beeldvorming, waarheidsvinding en volharding zijn ingrediënten voor goede journalisten naast een onafhankelijke geest. Aldus Willem de Haan.

HET JURYPAPPORT OVER HUUB JASPERS

De journalist voor de vrede 2010, Huub Jaspers beantwoordt goed aan deze eis. In het jury-rapport staat over hem onder andere: door een combinatie van een onblusbare behoefte om netelige zaken uit te zoeken, journalistieke zorgvuldigheid en grote vasthoudendheid heeft Huub Jaspers vele in de Nederlandse politiek gerezen vragen essentieel dichterbij een antwoord gebracht, lange tijd samen met zijn helaas te vroeg overleden collega Gerard Legebeke.

Jaspers' onthullingen zijn vaak belangrijk genoeg geweest om rumoer te veroorzaken in ons parlement, en hebben

herhaaldelijk mensen in machtsposities gedwongen om eerdere ontkenningen terug te nemen. Dit vereist niet alleen veel journalistiek speurwerk, maar ook de energie om bij voorbeeld langdurig te strijden met regeringsdepartementen ten einde krachtens de Wet Openbaarheid Bestuur documenten geleverd te krijgen, en, als dat al eindelijk slaagt, de tijd en het geduld op te brengen om duizenden pagina's consciëntieus door te nemen. Consequent dieper graven, en een gezond wantrouwen jegens iedereen, vooral jegens de mensen met macht, zijn elementen die karakteristiek zijn voor de onderzoeksjournalistiek waardoor Huub Jaspers een onschatbare bijdrage heeft geleverd aan waarheidsvinding. Waarheidsvinding die wezenlijk moet worden geacht om een cultuur van vrede en rechtvaardigheid naderbij te brengen.

Het Humanistisch Vredesberaad heeft ook dit jaar goed gekozen.

Verslag Anke Polak

Schoudera ophalen over de zandbak

Vanaf de 19e eeuw had Spanje invloed in Rio de Oro en Saguia el Hamra, streken in Westelijk Afrika. Toen zij er de “Spaanse Sahara” van maakte, verzette de bevolking zich hevig. In 1970 organiseerde de Harakat Tahrir, een geweldloze organisatie, een grote demonstratie tegen deze overheersing onder leiding van de Koranleraar Bassiri. De demonstratie eindigde bloedig, Bassiri werd door de Spanjaarden opgepakt en is nooit meer gezien. Dit drama staat bekend als de Zemla Intifada. Daarna bewapende het verzet zich en vormde POLISARIO (Frente Popular para la Liberación de Saguia el-Hamra y Rio de Oro) geleid door de socialist El-Ouali Sayed. Dit bevrijdingsfront voor de Westelijke Sahara (gesteund door Libië, Algerije en Cuba) verzette zich primair tegen het Spaanse leger dat werd gesteund door het Franse leger.

De Spaanse regering beloofde een volksraadpleging over de toekomst om het recht op zelfbeschikking te regelen. In 1975 rapporteerde de VN dat een meerderheid van de Saharaanse bevolking het streven naar onafhankelijkheid van POLISARIO steunde. Inmiddels was Franco stervende en had de Marokkaanse koning Hassan II een andere verklaring voor “dekolonisatie”, ondanks de uitspraak van het Internationaal Gerechtshof dat de bevolking zelfbeschikking toekwam.

Eind oktober viel Marokko het noordwesten van de Spaanse Sahara binnen waar het tot een treffen kwam met POLISARIO en begon de “Groene Mars”. Met groene banieren en korans drongen meer

dan 300.000 Marokkanen het land in.

De Saharaanse bevolking vluchtte massaal van de kust in de richting van de oostelijke woestijn gebieden. Vluchtelingen werden belaagd met napalm en bommen van het Marokkaanse leger en zochten bescherming van het Algerijnse leger in de regio Tindouf. Het leek een strijd tussen de (bevrijdende) islam en het (koloniale) christendom, maar in werkelijkheid waren Hassan II en de Saharaanse beweging de opponenten. Kort daarna werd het “Madrid-akkoord” gesloten, en het gebied verdeeld tussen Marokko en Mauritanië in ruil voor grote belangen in de fosfaatmijnen en de visgebieden voor de kust ten gunste van Spanje.

Toen de Saharanen de onafhankelijke

Democratische Arabische Republiek Sahara uitriepen werden zij eerst erkend door Algerije, Mauritanië en Libië. Ze werden lid van de Afrikaanse Unie, waar Marokko dan weer uitstapte om vervolgens militaire verdedigingslijnes te bouwen rond de belangrijkste centra tegen de Saharaanse guerrilla. Naast Franse en Israëlsche technische hulp, kreeg Hassan geld van Saoedi-Arabië, en daardoor meer Wahabitische / Salafische islamitische invloed in Marokko. De linie werd een muur van 2500 km diagonaal door de gehele Westelijke Sahara en scheidde de oorspronkelijke Saharaanse bevolking. Mauritanië gaf de strijd wel op na een verwoestende aanval op de hoofdstad door POLISARIO, en trok zich terug waarna Marokko het gebied overnam. Onder leiding van de VN kwam er een einde aan de slopende woestijnoorlog in 1991, met een bufferzone langs de muur onder bewaking van VN-missie (MINURSO) en de belofte van een referendum over de toekomst.

DE MUUR IN AFRIKA NU

De Marokkaanse muur is nu de feitelijke grens tussen Marokko en de Saharaanse republiek. De Saharanen worden ge-

SAHARAANSE BIJ DE INGANG VAN VAN
HET GEÏMPROVISEERDE MEDISCH
CENTRUM VOOR LANDMIJN- EN
OORLOGSSLACHTOFFERS BIJ HET
VLUCHTELINGENKAMP RABOUN IN
TINDOUD (ZUID-ALGERIJE).

steund door Algerije, Mauritanië, Nigeria, Libië, Angola en Zuid Afrika en de Marokkanen worden gesteund door meeste Arabische landen en Senegal.

In het Marokkaans gedeelte vormen Saharanen een minderheid die zich gewelddoos verzetten. Dit verzet, vooral van vrouwen zoals Aminatou Haidar, wordt echter zeer hardhandig uit elkaar geslagen en de repressies hebben vaak een seksistisch karakter. Aan de andere kant van de muur houdt POLISARIO de militaire optie nadrukkelijk open, goed bewapend zijn ze klaar voor de woestijn-guerrilla. In het zuiden van Algerije overleven en wachten circa 150.000 mensen in veilige vluchtelingenkampen.

Marokko heeft het idee voor een referendum inmiddels verworpen, koning Mohammed VI, spreekt alleen over de 'Marokkaanse Sahara' of de 'Zuidelijke Provincies' en noemt de Saharaanse vluchtelingen zijn 'onderdanen' die "straffeloos" kunnen "terugkeren naar het moederland". Dit jaar melden Marokkaanse media de terugkeer van honderden vluchtelingen met vooruitzicht op goede huisvesting, werk of uitkering.

De internationale gemeenschap houdt zich afzijdig. Men profiteert van de rust die de wapenstilstand garandeert. De grote natuurlijke rijkdommen in het gebied: fosfaten, vis en mogelijk olie worden op grote schaal geëxploiteerd. De ontwikkeling van de Marokkaanse toeristenindustrie in de Westelijke Sahara is ook gebaat bij de rust die de VN-missie biedt, terwijl de mensenrechten van de oorspronkelijke bevolking onbeschermd blijven ondanks meerdere verzoeken van het POLISARIO om het vreedzame verzet te ondersteunen. Hierom pleiten sommige Saharanen dan ook voor het opzeggen van de VN-missie. De Westelijke Sahara is een conflictgebied, exploitatie van de natuurlijke rijkdommen is dan te classificeren als plundering en is vergelijkbaar als oorlogsmisdaad.

NEDERLAND EN MAROKKO

De Nederlandse houding is dubbelzinnig. De bezetting wordt door Nederland niet erkend (want Nederland steunt keurig de uitspraak van het Internationaal

recht over zelfbeschikking) maar handelt anders. Nederlandse schepen vissen voor de kust van West-Sahara (Parlevliet en vd Zwan) en een Nederlands bedrijf (FUGRO) zoekt in het gebied naar olie zonder toestemming van het Saharaanse volk, de rechthebbenden volgens de juridische afdelingen van VN en EU. Ook leverde Nederland zelfs fregatten aan Marokko ondanks de wettelijke beperkingen in conflictgebieden. Deze handel vond plaats toen de Nederlander van Walsum de vredesonderhandelingen leidde. Kan het cynischer? In het Vredes-Magazine werd de levering van de fregatten slechts bekritiseerd wegens de mogelijke inzet bij FRONTTEX waarmee de migratiestroom naar Europa moet worden ingedamd. De Campagne tegen Wapenhandel wordt kennelijk ook op het verkeerde been gezet door het gebrek aan informatie over het gebied waardoor alles onder (Marokkaanse) controle en rustig lijkt.

De Nederlandse vredesbeweging is vrijwel blind voor het conflict te noemen vergeleken met de rest van Europa. In zuidelijk Europa worden jaarlijks kinderen uit de vluchtelingenkampen uitgenodigd voor een zomervakantie. Spaanse medici bieden regelmatig vrijwillig aanvullende basiszorg in de kampen en Scandinaviërs hebben een krachtig solidariteitsnetwerk. In Nederland heeft een organisatie als IKV Pax Christi bijvoorbeeld een Marokko-project aanvaard onder Marokkaanse voorwaarden: negeren en verzwijgen van de illegale bezetting van de Westelijke Sahara. (Samenwerken met Marokko en Marokkanen is onmogelijk als men de Westelijke Sahara ter sprake wil brengen.)

De regering van Marokko houdt de Marokkaanse gemeenschap in Nederland vanuit de Haagse ambassade en de vier consulaten scherp in de gaten en krijgt daarbij Nederlandse hulp (men moet immers samenwerken vanwege de dreiging van islamitisch terrorisme, de drugshandel en het tegengaan van illegale immigratie). Het heersende beeld van de moderne Arabische bondgenoot Marokko is bedrieglijk, want in Marokko heerst een absolute vorst die een groot-Marokko nastreeft, zijn eigen grenzen niet kent, het internationaal recht negeert, in de hasjhandel zit, de Saharaanse bevolking op de vlucht heeft gejaagd en uitermate corrupt is. In de bezette gebieden heerst terreur, politieke gevangenen hebben geen uitzichten, de censuur is

ongekend en de nationalistische propaganda is geraffineerd en doordringend. Steeds vaker zullen verbanden worden gelegd tussen POLISARIO en Al Qaida, een band die niet bestaat. POLISARIO is een seculiere organisatie die zich beroept op het conflict en het internationaal recht, en een betrouwbare bondgenoot van de Algerijnse regering, die een harde strijd voert tegen het terrorisme. In Algerije en in Spanje, leeft de verdenking dat de Marokkaanse koning steun geeft aan Islamitisch fundamentalistisch geweld in zijn buurlanden.

Intussen hebben de geweldloze strijders in het bezette gebied grote moeilijkheden, Nederland kan een belangrijke rol spelen bij de beslissende internationale steun, waar de strijd zich verhardt.

Moet het bestand verbroken worden?

Juist nu moet de Nederlandse vredesbeweging stelling nemen want het gaat niet alleen de angstige Marokkaanse gemeenschap aan! Doe iets!

Doorbreek de Marokkaanse censuur en praat eens met een Marokkaan over de Westelijke Sahara!

Frank Willems

Informatie bij Stichting Zelfbeschikking West-Sahara, de Solidariteitsgroep Westelijke Sahara, de Western Sahara Resource Watch (campagne tegen de Marokkaanse plundering van de Saharaanse natuurlijke rijkdommen)

Naschrift

Op dit moment is er sprake van een nieuwe ontwikkeling in het bezette gebied: er vindt een exodus plaats uit de grootste steden en grote kampementen worden opgezet buiten El Ayun, Smara en Boujdour. Duizenden Saharanen hebben de steden verlaten in een protest tegen de voortdurende achterstelling. Het Marokkaanse leger reageert met omsingeling en blokkade waardoor er water en voedselgebrek dreigt te ontstaan. De Saharaanse Rode Halve Maan waarschuwt voor een dreigende humanitaire crisis en het Front Polisario waarschuwt tegen de onvoorspelbare gevolgen die dat kan hebben. De ontwikkelingen komen op het moment dat de VN vredesbemiddelaar Christopher Ross een nieuwe ronde in de besprekingen wil beginnen.

WILPF en Vrouwen voor Vrede over buitenlandse zaken en defensie

Elk jaar schrijven WILPF en Vrouwen voor Vrede een brief aan de Tweede Kamerleden met aandachtspunten en kritische vragen voor het debat over de begrotingen van Buitenlandse Zaken en Defensie. Dit jaar liggen er verschillende stukken ten grondslag aan het regeringsbeleid: het regeerakkoord, het gedoogakkoord, de regeringsverklaring en de begrotingen zoals die door het demissionaire kabinet zijn aangeboden.

Uit de regeringsverklaring: "Herkenbaar en betrouwbaar blijft Nederland ook door te blijven inzetten op een veelzijdig inzetbare krijgsmacht. De internationale relevantie van Nederland wordt daar mede door bepaald. Ons land blijft een volwaardige veiligheidspartner. Ik heb groot respect voor onze militairen, die zich op verschillende plaatsen in de wereld inzetten voor het bevorderen van veiligheid, het bestrijden van terrorisme, drugs, illegale immigratie en piraterij."

Wij zijn voor een buitenlandbeleid waarin de nadruk wordt gelegd op multilaterale samenwerking. Daarbij worden problemen als terrorisme, drugs, illegale immigratie en piraterij binnen de Verenigde Naties opgelost, en niet door militairen zoals in de regeringsverklaring wordt gesteld. Volgens het Charter van de VN is gebruik van geweld alleen geoorloofd in geval van verdediging van het eigen grondgebied en volgens een besluit van de Veiligheidsraad bij bedreiging van de vrede. Nederland dient zich daarom zowel nationaal als in NAVO- of Europese Unie-verband terughoudend op te stellen aangaande de inzet van militairen en dient zich des te meer in te zetten voor

diplomatie en ontwikkelingssamenwerking. Voor Nederland zijn ook de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) en de Europese Unie van groot belang voor de gezamenlijke veiligheid.

De drie instrumenten van het buitenlands beleid, *diplomatie*, *defensie* en *ontwikkelingssamenwerking*, moeten duidelijk gescheiden opereren buiten de landsgrenzen. Militaire operaties - waaronder vredesmissies - moeten dan ook niet uit het budget voor ontwikkelingssamenwerking betaald worden.

WIJ KOMEN VERDER TOT DE VOLGENDE AANBEVELINGEN:

– *Kernwapens kunnen weg uit VOLKEL en andere Europese landen*, want: Alle onderdelen van het substrategisch potentieel bereiken dit jaar het einde van de geplande levensduur. Modernisering of vervanging kost de VS en Europa miljarden. In een tijd van forse bezuinigingen en veranderende opvattingen over nucleaire ontwapening, is het zaak de nucleaire taak af te bouwen.

– *WILPF en Vrouwen voor Vrede zijn tegen de aanschaf van JSF's*, omdat wij het ongewenst vinden dat een klein land als Nederland meedoet in het hoogste geweldspectrum. De JSF, een vliegtuig dat de – verouderde – F 16 moet vervangen, zal geschikt moeten worden gemaakt als draagsysteem voor nucleaire bommen en zal nog weer duurder worden dan nu berekend. Bovendien kan de JSF ingezet worden in zoveel situaties, dat hij daardoor zeer kwetsbaar wordt en duur in onderhoud.

– *NAVO-politiemissie in Afghanistan*. Het sturen van een missie om politie te trai-

nen lijkt heel nobel, maar is in dit stadium van de gebeurtenissen in Afghanistan niet effectief. Sterker nog, het is gevaarlijk. Er moeten militairen mee om de opleiders te beschermen, dus is het in de ogen van Afghanen een militaire missie. Na een korte training van enkele weken worden veel van de 'agenten' ingezet als paramilitairen in de strijd tegen de Taliban. Als zij zich tenminste nog niet met wapen en al daarbij hebben aangesloten. De Taliban betaalt namelijk beter.

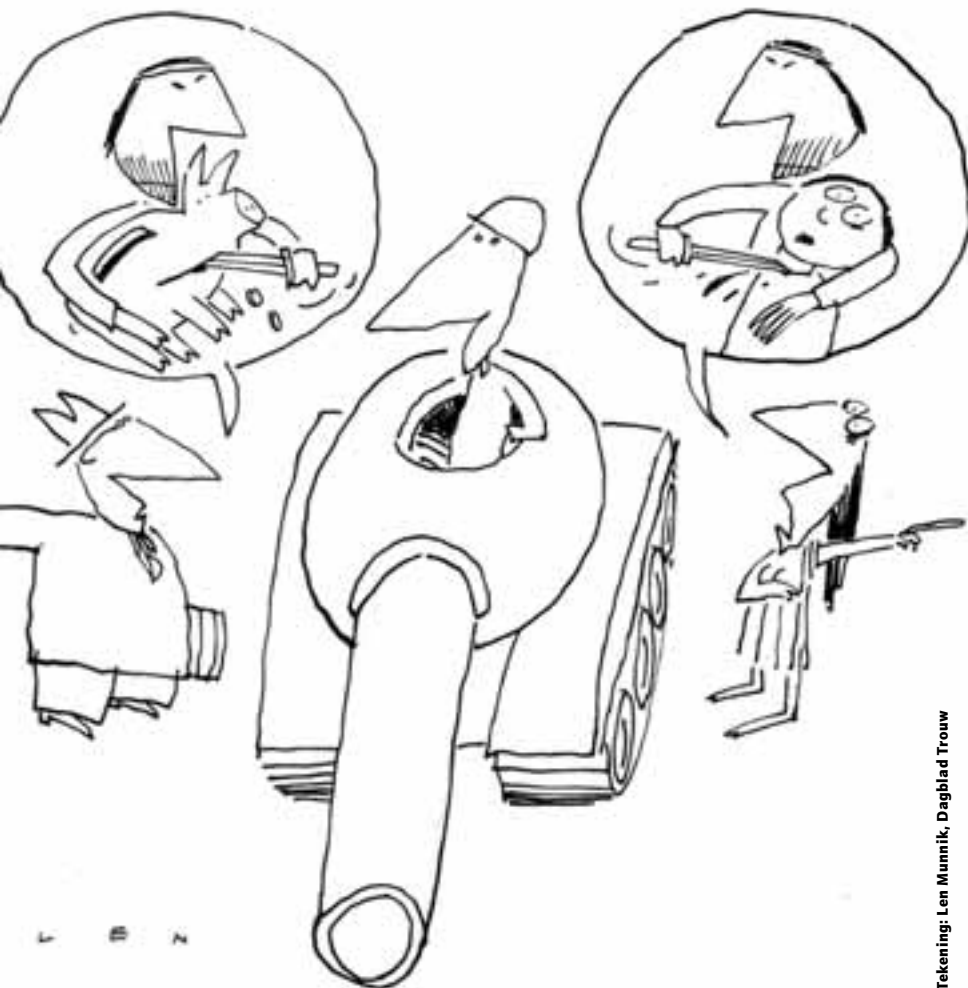
Ze hebben geen achtervang van een deugdelijke en niet-corrupte rechtspraak. Ze worden zeer slecht betaald en worden daardoor heel gemakkelijk zelf ook corrupt. Hun bazen zijn zo mogelijk nog corrupter en hebben hun baan in veel gevallen 'gekocht'. De meeste politiemensen, zowel agenten als hun meerderen, kunnen niet lezen en schrijven.

Kortom: een zogenoemde politiemissie zou zinvol zijn, maar dan wel onder zeer strikte voorwaarden, zoals die bijvoorbeeld gelden voor de EU-politiemissie, die zonder bescherming van militairen werkt.

– *Ontwikkelingssamenwerking*. Uit de regeringsverklaring: "Op het wereldtoneel blijft Nederland een herkenbare en betrouwbare partner. Het ontwikkelingsbudget blijft grotendeels behouden maar de besteding wordt vergaand gemoderniseerd. Er gaat geen cent meer naar landen met een corrupt regime. We richten het beleid op meer zelfredzaamheid en op meer ruimte voor het bedrijfsleven. Ontwikkelingshulp zal ook meer aansluiten bij terreinen en thema's waar Nederland goed in is, zoals water en landbouw. Nederland blijft bijdragen aan het halen van de Millenniumdoelen."

Ontwikkelingssamenwerking is niet

Tekening: Len Munnik, Dagblad Trouw

alleen een kwestie van geld, maar vooral een zaak van het ontwikkelen van wereldwijde economische en juridische relaties die de veiligheid, de economische belangen en de rechten van alle mensen en bevolkingen beschermen. Wat ons betreft liggen de prioriteiten van ontwikkelingssamenwerking bij het recht op voedsel en water, bij reproductieve rechten, bij vrouwen, vrede en veiligheid en bij een humaan vluchtelingenbeleid. Deze onderwerpen vallen al onder staand beleid en vereisen een lange adem.

LOKALE LANDBOUW, EIGENDOM VAN LANDBOUWGROND EN HET RECHT OP VOEDSEL

Het garanderen van een recht op en toegang tot voedsel, een mensenrecht, vraagt om bescherming van het gebruik van landbouwgrond door ingezetenen, ook als die landbouwgrond nog niet als eigendom beschreven is. Door kapitaalkrachtige buitenlanders wordt momenteel land gekocht voor mijnbouw, economische productiezones en grootschalige landbouw voor export van voedsel en energie. De bewoners en gebruikers van de grond worden gemarginaliseerd en niet beschermd door eigen overheden

en/of bestaande wetten. Vrouwen zijn bovendien vaak de dupe van traditionele regels en gebruiken, die bijvoorbeeld verhinderen dat vrouwen landbouwgrond erven. Zie hierover het rapport van de *special reporter on the Right of Food* aan de Algemene Vergadering van de VN op 21 oktober 2001.

RELATIE MILIEU, WATER-BEHEER EN CONFLICT

Uit de begroting: "Recht op water (6.1 en 6.2) De erkenning van het recht op water en sanitatie wordt door Nederland in internationale forums en betrekkingen aan de orde gesteld."

Toegang tot water en sanitatie is van groot belang voor de positie en gezondheid van vrouwen. Wij waarderen de aandacht in de begroting voor een geïntegreerde benadering van klimaatbeleid en een duurzaam beheer van ecosystemen voor stabiliteit en conflictpreventie.

UITVOEREN VAN DE CAÏRO-AGENDA

Uit de begroting: "Nederland maakt zich vooral sterk voor die onderdelen van de Cairo-agenda die in veel landen onder vuur liggen zoals veilige abortus en het

recht van jongeren op volledige informatie over seksualiteit en toegang tot voorbehoedsmiddelen. Voor het eerst bestaat de wereldbevolking voor de helft uit jongeren onder de 25 jaar. Als gevolg daarvan zal de vraag naar seksuele en reproductieve gezondheidszorg op korte termijn een enorme groei vertonen."

We juichen het toe dat Nederland zich blijft inspinnen voor de uitvoering van de Cairo-agenda van de *Internationale Conference on Population and Development* uit 1994. Het grote belang van het waarborgen van de seksuele en reproductieve rechten van vrouwen voor de ontwikkeling van bevolkingen is toen verwoord en vastgesteld.

RESOLUTIE 1325 VAN DE VEILIGHEIDSRaad

Uit de begroting: "Nederland zet zich in om de VN -Veiligheidsraadresolutie 1325 over vrouwen, vrede en veiligheid te waarborgen. Wereldwijd wordt hier navolging aan gegeven door samenwerking met multilaterale donoren en Nederlandse NGO's die lokale vrouwenorganisaties ondersteunen."

In de tien jaren dat resolutie 1325 internationaal wordt gehanteerd is gebleken hoe juist vrouwen en vrouwenorganisaties de vrede bevorderen en bijdragen aan de wederopbouw na oorlogen. Bewezen is dat investeren in en door vrouwen (o.a. bij microkrediet) een groot positief effect heeft op de gezinnen en samenlevingen. De opgebouwde expertise bij het ministerie moet niet als gevolg van de bezuinigingen verloren gaan.

VLUCHTELINGEN EN MIGRATIE

De vrouwenvredesbeweging heeft zorgen over de vele vluchtelingen. Wij vinden het gewenst dat vluchtelingen zoveel mogelijk in de eigen regio adequate opvang krijgen. Nederland moet vluchtelingenorganisatie UNHCR van de VN daarom ruimhartig steunen. We pleiten ervoor dat Nederland aan de UNHCR laat weten dat we een substantieel hoger aantal vluchtelingen zullen opnemen die vanuit een gevaarlijke en uitzichtloze situatie herhuisvesting behoeven, zoals de CU in haar verkiezingsprogramma schrijft. Dan kunnen vluchtelingen door de voorkeur binnenkomen en draagt Nederland proportioneel bij aan een vermindering van dit wereldwijde probleem.

**Han Deggeller en
Lineke Schakenbos**

Washington Rules

In zijn nieuwe boek, *WASHINGTON RULES, AMERICA'S PATH TO PERMANENT WAR*, presenteert Andrew J. Bacevich een alternatieve Amerikaanse militaire geschiedenis sinds de Tweede Wereldoorlog. De conservatief Bacevich, zelf oud-kolonel totdat hij kort na de val van de Sovjet-Unie een academische carrière begon als historicus, concludeert dat er tot op de dag van vandaag een duidelijke consensus ten grondslag ligt aan de Amerikaanse buitenlandse politiek. Met vrede of democratie, idealen waarmee Amerikaanse presidenten steeds opnieuw hun buitenlandse avonturen legitimeren, heeft dit evenwel niets van doen.

Deze consensus, die zoals Bacevich meteen benadrukt, de belangen van 'Washington' dient en niet die van het volk, bestaat uit de "Amerikaanse geloofsbelijdenis" en de "heilige drie-eenheid". De geloofsbelijdenis houdt in dat de Verenigde Staten de overtuiging hebben dat ze, welhaast door een goddelijke macht, gesommeerd worden de wereld te leiden. De aanname is dat de wereld gered, bevrijd en hervormd moet worden.

De heilige drie-eenheid betreft de manier waarop de Verenigde Staten optreedt. Deze kent drie principes, aldus Bacevich: "een aanhoudende overtuiging dat de minimumingrediënten van internationale vrede en orde vereisen dat de Verenigde Staten een *mondiale militaire aanwezigheid* in stand houdt, dat het leger is uitgerust voor *mondiale machtsprojectie* en om bestaande of geanticipeerde bedreigingen tegen te gaan door te vertrouwen op een beleid van *mondiale interventie*". Samen maken de geloofsbelijdenis (*credibility*) en de drie-eenheid (*trinity*) de Verenigde Staten tot een imperialistische macht die op niets minder dan wereldheerschappij uit is, aldus het betoog van de auteur.

Deze consensus heeft een almaar uitdijend veiligheidsapparaat en een continue verhoging van het budget voor het ministerie van Defensie (volgens Bacevich het "mondiale politieministerie") tot gevolg. De vele Amerikaanse buitenlandse interventies, door het leger, de geheime dienst of allebei, getuigen ervan dat het

VAN LINKS NAAR RECHTS: ANDREW BACEVICH, KURT CAMPBELL EN MICHELE FLAUNOY

de Verenigde Staten ernst is met de geloofsbelijdenis en de drie-eenheid.

Geen enkele president of gebeurtenis is in staat deze consensus te veranderen, aldus Bacevich, ook al mislukken buitenlandse interventies vaker dan dat ze slagen en zijn ze, in de ogen van de auteur, meestal zelfs contraproductief. De belangen erachter zijn te sterk. De door de CIA georganiseerde Varkensbaai-invasie, na het aan de macht komen van Fidel Castro in Cuba in 1961, is een typisch voorbeeld. President Kennedy concludeerde na de uiterst vernederende en totaal geflopte invasie niet om geen geheime acties in Cuba meer te doen. Integendeel, Kennedy werd alleen maar meer gedreven om de CIA in te zetten als vehikel om 'het communisme in de achtertuin' uit te roeien.

IN EEN HOEK GEDREVEN

Na de bloederige nederlaag in de Vietnamoorlog leek de consensus even onhoudbaar te worden. Maatschappij en politiek leken zich tegen buitenlandse

militaire inmenging te keren. De aanhangers van de interventionistische buitenlandse politiek voelden zich voor het eerst serieus in een hoek gedreven, maar dat duurde niet lang. In 1980, slechts vijf jaar na de val van Saigon legden zowel de Republikeinen als de Democraten in hun verkiezingsprogramma's vast dat de Verenigde Staten het leger, indien nodig, moet inzetten om een veiliger, betere wereld te creëren. Maar uiteindelijk werd van Vietnam niets geleerd. Na korte tijd werd interventie politiek alweer omarmd, concludeert Bacevich. De CIA-operaties in Midden-Amerika in de jaren 1980 en, daarna, de oorlogen tegen Irak, Joegoslavië, Afghanistan en opnieuw Irak onderschrijven dit punt.

Net als zijn voorganger, president Bush, zo concludeert een teleurgestelde Bacevich, onderschrijft ook president Obama de geloofsbelijdenis en de drie-eenheid. Zijn zogenaamde surge (troepenescalatie) in Afghanistan levert hiervoor het belangrijkste bewijs, maar ook bijvoor-

beeld het stevig opvoeren van geheime operaties in het buitenland, waaronder de dodelijke aanvallen in Pakistan en Jemen met zogenaamde drones (onbemande, op afstand bestuurbare vliegtuigjes). Het is Obama niet gelukt om zich te onttrekken aan de druk van de nationale veiligheidselite. Zo duurt de consensus voort. En zo duurt het vermoorden van duizenden onschuldige burgers voort – het logische gevolg van deze consensus.

Washington rules is een vlot en integer geschreven geschiedenis van een *insider* die zelf tientallen jaren een, naar eigen zeggen niets vermoedende pion is geweest in de Amerikaanse zucht naar hegemonie. Dat maakt Bacevich' boek aantrekkelijk. Wel blijft de lezer na het omslaan van de laatste pagina met een brandende vraag zitten: waarom vormen het *credo* en de *trinity* überhaupt de uitgangspunten van het Amerikaanse buitenlandse beleid? Welke doelen zijn ermee gemoeid? Wellicht door zijn korte afstand tot het onderwerp is Bacevich helaas niet goed in staat hier een antwoord op te formuleren.

Jip van Dort

www.jip-van-dort.blogspot.com

Washington rules, America's path to permanent war. Metropolitan Books 2010, 250 p. Euro 24.99. ISBN 9780805091410

Meer vanuit het hart

Sinds enige tijd weten we dat alles energie is, dat we omringd worden door een groot Energieveld, dat we positief dan wel negatief beïnvloeden met onze gedachten en intenties. Van belang is daarom er bij stil te staan, welke energie we uitzenden als vredesactivist. We kennen het onderscheid tussen positieve en negatieve energie, ook al vergeten we dat nogal eens, zeker als we ergens tegen ageren. Maar in het persoonlijke leven merken we dat negativisme schadelijk is, zowel voor jezelf – het gaat in je cellen zitten, weten we sinds kort – als voor de ander. Als ik een depressieve persoon op bezoek heb, kan ik bij wijze van spreken door diens energie worden meegezogen, als ik niet sterk ben. Als we erg klagerig, bitter dan wel woedend zijn, voegen we dat toe aan het energieveld om ons heen.

We beschikken in wezen over twee zeer verschillende programma's in ons leven; 1) ons overlevingsprogramma en 2) ons programma van liefde en gerichtheid op vrede. Het eerste is het dominante en heeft als basis zowel controle als vier vormen van angst: 1) die voor het leven, 2) die voor de dood, 3) die voor de medemens en 4) die voor onze eigen creatieve kracht. Overleven gaat meestal ten koste van de ander en geeft vaak veel (voor het lichaam) schadelijke stress.

Het tweede programma opereert vanuit het menselijk hart, waarvan we vroeger dachten dat deze slechts een pomp was. Maar het hart heeft een veel bredere functie. Het is een liefdesklier en scheidt niet alleen liefdeshormonen af, die het welzijn positief beïnvloeden, maar het kan ook zelfstandig denken met haar 70.000 hersencellen. Het hart kan voelen en heeft ook een geheugen. Maar de mensen zitten meestal in hun hoofd en verkennen vanuit hun brein de wereld. Daardoor vergeten ze dat het hart het echte orgaan en centrum is om mee te leven en te genieten en dat het daarvoor alles in huis heeft. Juist ook voor op liefde en vrede gericht leven. Als we van het overleven willen overschakelen naar het tweede programma, is het zaak, aldus de bekende schrijver Ab Straatman, ons hart te activeren en ons brein te verbinden met het hart. Het zal ons blij maken en minder woedend, ook al blijven we met overtuiging en blijde gezichten betogen voor vrede. Het meer bewust leven vanuit het hart is voor mij althans een *eyeopener*.

Hans Feddema

COLUMN FEDDEMA

Hof Den Haag:

Nucleaire genocide soms gerecht

Vredesorganisaties en individuele vredesactivisten hebben vanaf 1980 de Nederlandse rechters uitgedaagd om het recht te handhaven tegenover de Nederlandse regering. Dit vanwege de misdadigheid van de kernbewapening. De rechterlijke macht koos telkens voor de macht en tegen het recht. In december 2001 gaf de Hoge Raad zelfs te kennen dat nucleaire genocide rechtmatig zou kunnen zijn. Afgelopen september wees het gerechtshof 's-Gravenhage bezwaren tegen die opvatting af: nucleaire massamoord is ook volgens het hof soms gerechtvaardigd.

Op diverse terreinen probeert men menselijk wangedrag te beteugelen door duidelijke rechtsnormen te stellen. Zo ook op het terrein van de oorlogvoering. In de ethiek van de leer van de rechtvaardige oorlog is disproportioneel geweld onaanvaardbaar en mag het oorlogsgeweld niet tegen innocenten ('onschuldigen') worden gebruikt. Dat wil zeggen tegen vrouwen, kinderen, ouden van dagen, en dergelijke. Mensen die geen bijdrage leveren of kunnen leveren aan een militaire strijd.

Tegen die ethiek werd veelvuldig gezondigd. En vanaf het midden van de ne-

gentiende eeuw begonnen staten de grenzen van het oorlogsgeweld in verdragen vast te leggen. De humaniteit werd daarbij afgewogen tegenover de vereisten van de oorlogvoering ofwel de oorlogsnoodzaak. Aangezien het bij de oorlogvoering uitsluitend ging om de verzwakking van de vijandelijke strijdkrachten, stond de burgerbevolking buiten de oorlogvoering. Datzelfde gold voor krijgsgevangenen of gewonde soldaten. Tegen hen mocht geen geweld worden gebruikt en zij dienden human te worden behandeld. Diverse vormen van militair geweld werden verboden.

Na de Eerste Wereldoorlog werd gepoogd om Duitse oorlogsmisdadigers te berechten. Eerst na de Tweede Wereldoorlog werden in diverse landen oorlogsmisdadigers daadwerkelijk strafrechtelijk vervolgd. Het tribunaal van Neurenberg gaf richting; men kan zich niet verschuilen achter staatsrechtelijke positie of bevel. De genocide waarmee de wereld werd geconfronteerd in de Tweede Wereldoorlog, werd in 1948 bij verdrag als internationaal misdrijf erkend en strafbaar gesteld. En bij de herziening van de verdragen van Genève in 1949, werden staten verplicht om ernstige verdragschendingen strafbaar te stellen. Sedertdien is het oorlogsrecht of internationaal humanitair recht verder versterkt.

Naast het Genocideverdrag bieden twee fundamentele regels van het oorlogsrecht de burgerbevolking bescherming. Van deze regels mag onder geen enkele omstandigheid worden afgeweken. Diverse rechterlijke uitspraken hebben dit laatste onomstotelijk bevestigd. De burgerbevolking mag nooit tot doelwit van een militaire aanval worden gemaakt en er mag nooit gebruik worden gemaakt van geweld dat geen onderscheid kan maken tussen combattanten en de burgerbevolking.

OORLOGSRECHT

Hierbij is van belang dat na de Tweede Wereldoorlog rechtbanken Duitse opvattingen inzake het oorlogsrecht, resoluut van tafel hebben geveegd. Die opvattingen hielden in dat, indien de oorlogsnoodzaak dit vereiste, het oorlogsrecht opzij gezet mocht worden. Dus op grond van de oorlogsnoodzaak zou bijvoorbeeld wél geweld mogen worden gebruikt tegen burgers of krijgsgevangenen. Deze theorie stond bekend onder het motto *Kriegsrason geht vor Kriegsmannier* (oorlogsnoodzaak gaat boven oorlogsrecht).

Niet alleen in Neurenberg werd die theorie afgewezen, maar ook in Nederland. De Bijzondere Raad van Cassatie zei bijvoorbeeld in zijn vonnis van 12 januari 1949 in de zaak Rauter: "dat de be-

ruchte Duitse leer, dat in geval van nood zelfs de wetten van den oorlog voor dien nood hebben te wijken onder het motto *Kriegsräson geht vor Kriegsmanier* na hare algemene veroordeling door de beschaafde wereld geen andere weerlegging meer behoeft, dan de opmerking, dat het oorlogsrecht juist is gecodificeerd om de *Kriegsräson* binnen de perken des rechts te houden.”

Toen het Internationaal Gerechtshof in 1996 oordeelde over de dreiging met en het gebruik van kernwapens, bevestigde het Hof dat het oorlogsrecht volledig van toepassing was. En nadrukkelijk stelde dit meest gezaghebbende rechtscollege ter wereld, dat het verbod om de burgerbevolking aan te vallen en het verbod

zou zijn. Ook kernaanvallen tegen marineschepen op volle zee waren volgens het Hof niet rechtmatig.

ACTIES TEGEN KERNWAPENS

Vanuit de vredesbeweging is vanaf 1980 getracht de Nederlandse rechter te laten uitspreken dat het gebruik van kernwapens misdadig zou zijn. Soldaten weigerden kernwapens te bewaken, burgers zetten zich tegen de plaatsing van kruisraketten op de vliegbasis Woensdrecht, burgers betraden in zogenaamde burgerinspecties de vliegbasis Volkel, noem maar op. Bovendien werden civielrechtelijke gedingen tegen de Nederlandse staat gevoerd. De doelstelling daarvan was om een rechterlijk verbod te verkrijgen van plaatsing van de kruisraketten, of van medewerking van Nederland aan gebruik van kernwapens.

De uitspraken van de Nederlandse rechters getuigden niet van hun gewetensvolle inzet om het recht te handhaven. In de strafzaken werd eenvoudig geconcludeerd dat er geen expliciet verbod van kernwapens bestond. Daarmee was volgens de rechter de kous af, hoewel hij daarmee voorbijging aan de verbodsbepalingen van het oorlogsrecht die voor iedere type wapen golden. Deze rechterlijke redenering kan dan ook worden vergeleken met die van een rechter die een moordenaar vrijspreekt, omdat de herseinen van het slachtoffer met een hamer zijn ingeslagen en het strafrecht niet verbiedt om een hamer te gebruiken. Je moet maar durven als rechter!

Met betrekking tot de plaatsing van kruisvluchtwapens meende de Hoge Raad dat de NAVO-procedures de rechtmatigheid garandeerden van gebruik van die massavernietigingmiddelen. Maar de Hoge Raad kende die geheime NAVO-procedures niet eens. Terwijl bovendien het feit dat bepaalde procedures zijn gevolgd, natuurlijk geen enkele invloed heeft op de effecten van een kernexplosie. Het oordeel van de Hoge Raad was dan ook gebaseerd op puur bedrog.

Maar in een arrest van de Hoge Raad van 21 december 2001 ging ons hoogste rechtscollege nog verder. Hij zei dat de nucleaire vernietiging van steden niet onder alle omstandigheden onrechtmatig zou zijn. Je gelooft je ogen niet als je dit leest. De Hoge Raad beweerde dus dat genocide in bepaalde gevallen zou mogen. Dat in bepaalde gevallen de burgerbevolking wél zou mogen worden aangevallen. En met dit laatste omarmde de

Hoge Raad de wereldwijd verworpen theorie van *Kriegsräson geht vor Kriegsmanier*.

In zijn arrest van 21 december 2001 maakte de Hoge Raad zich medeplichtig aan de voorbereidingen voor nucleaire massamoord van genocidale omvang. Hoewel het recht massamoorden uiteraard verbiedt, boog de Hoge Raad in gewetenloze slaafsheid voor de misdadige wil van de Nederlandse politieke elite. Een elite die wil vasthouden aan de mogelijkheid om genocide en nucleaire massamoorden te plegen.

Deze fundamentele aanval van de Hoge Raad op onze rechtsorde en op de wetten van de menselijkheid, was voor een aantal vredesorganisaties en burgers onverdraaglijk. Daarom spenden zij in 2007 een rechtszaak aan tegen de staat, wegens

Meindert Stelling heeft voor het Tribunaal voor de Vrede ook een brochure geschreven over de rechterlijke aanval op de rechtsstaat die heeft plaatsgevonden in de zaak Vaccaro, waarbij aan de raadslieden het woord werd ontnomen. De brochure heet Rechterlijke Aanval op de Rechtsstaat en is als bijlage meegestuurd met Procesnieuws 91. Oude nummers van procesnieuws zijn te bestellen bij procesnieuws@hetnet.nl of per post bij Tribunaal voor de Vrede, Postbus 92066, 1090 AB Amsterdam.

misdadige rechtspraak. De staat heeft zich toen kennelijk gerealiseerd dat de Hoge Raad een barbaarse opvatting had vertolkt, die juridisch onhoudbaar was. Van meet af aan ontkende de staat dat het arrest van de Hoge Raad inhield dat genocide soms gerechtvaardigd was.

Het gerechtshof 's-Gravenhage maakte op 14 september jongstleden een einde aan de ontwijkende manoeuvres van de staat. Volgens het hof hadden de eisers het arrest van de Hoge Raad op juiste wijze geïnterpreteerd. Maar tegelijkertijd werden ook de eisers in het ongelijk gesteld. Volgens het hof was er niets mis met de opvattingen van de Hoge Raad. Daarmee omarmde ook dat hof de barbaarse theorie van *Kriegsräson geht vor Kriegsmanier*. Kennelijk beschikken leden van de rechterlijke macht niet over enig juridisch en moreel normbesef.

Mr. Meindert Stelling
Voorzitter Tribunaal voor de Vrede

vaardigd

van niet-onderscheidend geweld, nooit mochten worden geschonden.

MISDADIG

De nucleaire strategie heeft als basis de vernietiging van steden. De Nederlandse regering heeft dat publiekelijk erkend. Maar het is volkomen duidelijk dat vernietiging van steden inhoudt dat genocide wordt gepleegd. Een volk wordt dan doelbewust gedeeltelijk uitgemoord. Tegelijkertijd is een aanval tegen steden in strijd met het oorlogsrecht. Het verbod om de burgerbevolking aan te vallen wordt dan immers geschonden.

Bovendien zijn kernwapens massavernietigingmiddelen, die per definitie geen onderscheid kunnen maken tussen combattanten en de burgerbevolking. Gebruik van kernwapens tegen doelwitten in of in de nabijheid van steden en dorpen, is dus in strijd met het verbod van niet-onderscheidend geweld. En de doelwitten van kernwapens liggen allemaal in bewoond gebied, behoudens uiteraard marineschepen op volle zee.

De misdadigheid van het gebruik van kernwapens tegen doelen te land, staat dus buiten kijf. Toen het Internationaal Gerechtshof in 1996 dan ook oordeelde over het gebruik van kernwapens, stelde dit vast dat geen enkele staat een voorbeeld had kunnen geven waarin het gebruik van kernwapens gerechtvaardigd

Beste meneer van Aartsen

Onlangs bij de ontruiming van de Blauwe Aanslag was het niet voor het eerst dat u als burgemeester van Den Haag koos voor machtsvertoon en intimidatie. Ik ga er vanuit dat u als redelijk man door factoren buiten uzelf in deze situatie bent geraakt.

Is de politiecommissaris u de baas en 'dwingt' hij u tot dit vertoon, of handelt hij op eigen houtje en kunt u achteraf niet anders dan recht praten wat krom is? Uw zwakke argumenten wijzen in die richting. Dat kan, en u hoeft zich daar niet voor te schamen: u moet gewoon assertiever worden en laten zien wie er de baas is.

Of misschien heeft u een probleem en moet u er eens met iemand over praten. Uw handelen wijst op opgekropte frustratie die u op deze manier afreageert. Maar er zijn ook signalen die wijzen in een andere richting. Ik meen bij u de neiging tot overdrijven te herkennen. Ik kan ernaast zitten, en ziet u dit alstublieft niet als een aanval.

Natuurlijk was ook mijn eerste reactie: is hij nu helemaal gek geworden? Maar omdat ik dat niet geloof, zoek ik oprecht naar een verklaring. Zie het als een uitgestoken hand. Ik heb een paar vragen waarmee ik een beter beeld kan krijgen. Wanneer ik gelijk heb en het leidt tot herkenning aan uw kant, zijn we al een stuk verder.

Wanneer er een vlekje op uw raam zit omdat er een meeuw op heeft gepoept. Belt u dan één glazenwasser of belt u er gewoon voor de zekerheid vijftientig?

Legt uw vrouw op uw verzoek iedere ochtend bij het ontbijt tien messen naast uw bord, omdat je nooit weet wat er kan gebeuren? Misschien was u er gewoon even met uw gedachten niet bij toen u een bestelling plaatste bij de politie voor een klein groepje kamperende krakers en een kinderfeestje op het Blauwe Aanslagterrein. Zat er ruis op de hotlijn met de hoofdcommissaris en was u ook verbaasd toen u later hoorde dat er 15 ME-bussen, 3 politiebussen, motoragenten, een helikopter, paarden- en hondenbrigades waren uitgerukt, die het verkeer in het hele centrum plat hadden gelegd inclusief het voetgangersverkeer?

Maar als het een vergissing was, dan moet u toch beter gaan opletten. Vorig jaar ging het mis toen de directeur van Today's Art door een zwaarbewapende arrestatie-eenheid van zijn bed werd gelicht om een paar uitdagende posters, en in oktober krioelde het bij een kleine manifestatie ook al van de ME-stillen, paarden en platte petten.

Ik hoop dat u uw zaakjes snel op orde krijgt en dat dit machtsvertoon stopt - voordat onze naam als stad van recht en vrede helemaal te grabbel wordt gegooid. Misschien kunt u als compensatie ervoor zorgen dat Bush wordt gearresteerd wanneer hij hier zijn autobiografie komt presenteren. Zodat hij door een vredesbureau terecht kan worden gesteld. Gewoon twee agenten van bureau Jan Hendrikstraat die hem geruisloos uit zijn hotelkamer halen. Zoals gezegd ik geloof dat u een redelijk mens bent, maar ik heb wel bevestiging nodig. Ik wacht dan ook vol ongeduld op uw reactie. Hoogachtend,

Harry Zevenbergen

De column van Harry Zevenbergen moest helaas om redactietechnische redenen worden ingekort. De volledige column is te vinden op: <http://www.hofstijl.nl/2010/11/11/de-balans-beste-meneer-van-aartsen/>

GEWELDLOOSHEID VOOR BEGINNERS

Dit is het vijfde stukje in onze serie over geweldloosheid, die in de eerste plaats bedoeld is voor mensen die daar nog niet zoveel van weten of er zelfs wat vreemd tegenaan kijken. Alle stukjes zijn geschreven door Hans Feddema en eerder verschenen in het boekje 'Beter Geweldloos', een uitgave van het Platform Vredescultuur (www.vredescultuur.nl). Het boekje is ook te downloaden via: www.vredesmuseum.nl/download/inhoud.php

Geweldloze conflictpreventie

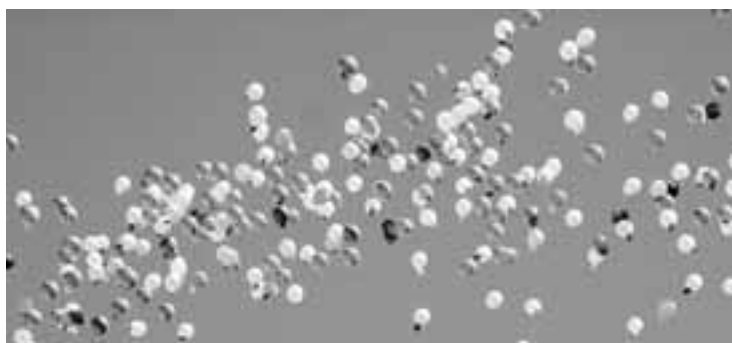
Met conflictpreventie wordt het voorkomen van escalatie bij conflicten bedoeld, niet het voorkomen van conflicten zelf. De term conflictpreventie is – ook internationaal – al sterk ingeburgerd. Conflicten zullen er altijd zijn: belangen tegenstellingen, verschillende opvattingen. Zulke conflicten moeten er ook zijn. Het is immers van belang op te komen voor gerechtigheid, waarheid, mensenrechten en eerlijk delen. In die zin zijn conflicten zelfs goed.

Het gaat in de geweldloosheid niet om het conflict op zich maar om de wijze waarop men daarmee omgaat. Voorkomen moet worden dat het conflict escaleert in fysiek ge-

weld op kleine of grote schaal. Het gaat dus eigenlijk om geweldspreventie.

Conflictpreventie is een onderdeel van geweldloze conflictoplossing, maar dan in een vroeg stadium van het conflict. Een stadium waarin veel polarisatie en geweld voorkómen kunnen worden. Vroegtijdige signalering is dan ook een belangrijk element in deze fase. Hierover zijn talloze boeken geschreven.

Versillende actiegroepen zijn in dit veld actief. Ook politici en diplomaten kunnen hierin een rol spelen maar dat gebeurt nog te weinig. Internationale geweldloze conflictpreventie (geweldspreventie) zou een veel hogere prioriteit moeten hebben in het buitenlandbeleid.

‘De wapenorder van de eeuw’

Begin augustus werd bekend dat Saoedi-Arabië met de Verenigde Staten onderhandelde over de aankoop van een gigantisch pakket wapens met een totale waarde van bijna zestig miljard dollar – zo’n 45 miljard euro. Onderdeel van de bestelling zijn 84 nieuwe F-15 gevechtsvliegtuigen, de modernisering van 70 oudere Saoedische toestellen, 60 Apache en 72 Black Hawk gevechtshelikopters. Mede onder druk van Israël zijn geen langeafstandsraketten voor de vliegtuigen verkocht. In de pers werd de deal al snel tot de ‘order van de eeuw’ gebombardeerd en inderdaad kost het moeite in de recente geschiedenis een buitenlandse order van vergelijkbare grootte voor de Amerikaanse wapenindustrie te vinden.

De Nederlandse industrie verdient ook aan deze order van de eeuw. Fokker Aerostructures in Hoogeveen levert al vele ja-

ren de behuizing voor de elektronica (*forward avionic bays*) aan boord van de Apache. Fokker bouwt verder tevens de landingsgestellen voor de Apache. Thales Nederland levert munitieaalsystemen voor de boordwapens van de Apache.

De deal doet denken aan de vrachtgevechtsvliegtuigen en bijbehorende infrastructuur die Saoedi-Arabië sinds 1985, onder de noemer Al Yamamah, in Groot-Brittannië kocht. BAE Systems, de Britse wapenfabrikant verdiende sindsdien 43 miljard pond (tegen de huidige koers ruim 50 miljard euro) aan de verkoop van gevechtsvliegtuigen aan de oliestaat. Jaren gonsde het van de geruchten over grootschalige corruptie, die uiteindelijk een paar jaar terug, via archiefonderzoek van de Britse *Campaign against Arms Trade*, zwart op wit bevestigd werd. Politieonderzoek leidde tot berekeningen van in

totaal mogelijk zes miljard pond, betaald aan prins Bandar – de zoon van de minister van Defensie – en andere betrokkenen. Strafrechtelijk onderzoek werd door de vorige premier, Toni Blair, met verwijzing naar nationale veiligheidsbelangen, onder het tapijt geschoven.

Hoewel Amerika strenger toeziet op de naleving van anti-corruptiewetgeving, liggen allerlei andere mogelijkheden open. De 24 miljard dollar aan tegenorders voor het Saoedische bedrijfsleven – in het jargon *offset agreements* – bieden genoeg andere mogelijkheden om sleutelfiguren orders en dus geld toe te spelen. De wereld van deze zogeheten compensatieorders wordt gekenmerkt door ondoorzichtigheid en is daarmee ideaal speelveld voor corrupte zakenlui.

In een pas verschenen rapport vestigt het internationale onderzoeksinstituut SIPRI de aandacht op de destabiliserende effecten van grootschalige aankopen van gevechtsvliegtuigen.

De order past uiteraard ook in een klimaat van groeiende exportdruk. Waar Westerse defensiebudgetten flink onder druk staan zoeken wapenfabrikanten hun heil meer en meer in landen die minder last hebben van de economische kou. Met een werkeloosheid in de VS van rond de 10 procent is oppositie tegen dergelijke grote orders een stuk lastiger. Door de fabrikanten is geschermd met moeilijk te verifiëren aantallen van 75.000 banen die de order zou opleveren. Ook grote Europese landen als Frankrijk, Groot-Brittannië en Italië steunen hun industrie op allerlei manieren om de afnemende binnenlandse vraag te overleven. Wapenexportpromotie zal daarom de komende jaren grootschaliger plaatsvinden dan het de afgelopen jaren is geweest. Des te meer reden om dergelijke ontwikkelingen op de voet te volgen.

Bronnen: Abeer Allam, ‘Saudi question logic of US arms deal’, *Financial Times*, 20 september 2010; Dan De Luce, ‘US plans massive arms sale to Saudi to counter Iran threat’, *AFP*, 13 september 2010; Tony Capaccio, ‘U.S. Weapons Sale to Saudi Arabia Said to Reach \$60 Billion’, *Bloomberg*, 13 augustus 2010

Nieuw rapport over Europese wapenhandel

Een aantal onderzoekers, waaronder die van de Campagne tegen Wapenhandel, heeft eind november in Brussel een rapport gepresenteerd waarin het de uitvoer van het Europese wapenexportbeleid bekritiseert. *Rhetoric or Restraint?* stelt dat tussen papier en praktijk van de wapenexportcontrole nog altijd grote gaten gaten. Ondanks toegenomen overleg en afstemming in Brussel blijven er grote verschillen bestaan tussen de lidstaten in hun toetsing van exportvergunningaanvragen. Een van de conclusies van het rapport is dat juist daar waar grote orderbedragen in het spel zijn, argumenten van economische en buitenlandse politiek zwaarder wegen dan de ethische criteria waaraan Europa zich heeft gecommitteerd. Zo komen grote militaire vliegtuigorders aan India en Pakistan aan bod, en ook de toenemende wapenwedloop in Noord-Afrika, met ondermeer de verkoop van Nederlandse fregatten aan Marokko. Ook wordt de verkoop beschreven van 20.000 Tsjechische geweren

aan Sri Lanka, aan de vooravond van het militaire slotoffensief tegen de Tamils. Terwijl die voorbereidingen duidelijk aan de gang zijn vindt Nederland de goede betrekkingen met Praag kennelijk belangrijker dan het aan de ketting leggen van een vracht vuurwapens onderweg naar oorlogsgebied.

Een laatste geval met een duidelijke link kreeg in de Nederlandse pers opvallend veel aandacht: de export van radar en vuurleidingssystemen ter waarde van 260 miljoen euro voor de Venezolaanse marine. Terwijl de marine op de Antillen de reactie op een invasie door een ‘denkbeeldig’ buurland oefende, gaf Buitenlandse Zaken groen licht voor deze mega-order. Waar Henk Kamp als minister van Defensie destijds een Falklandscenario vreesde, wist collega Ben Bot op Buitenlandse Zaken zich verzekerd van de goede intenties van de regering in Caracas. Wederom een cynisch voorbeeld van de Nederlandse koopmansgeest.

Erelijst Gevangenen voor de Vrede 2010

December is de maand van de aandacht voor gevangenen voor de vrede. Dat kunnen dienstweigeraars zijn maar ook andere vredesactivisten. War Resisters' International, waarvan Pais de Nederlandse afdeling is, roepen U op om hen een (nieuwjaars-)kaartje te sturen en zo hun verblijf in de gevangenis wat lichter te maken. Die kaart mag wel iets persoonlijk hebben bijvoorbeeld een foto van uzelf, of van de plaats waar u woont of iets typisch Nederlands zoals de bollenvelden. Verzend uw kaart in een enveloppe, met op de achterzijde uw naam en adres. U mag best iets op de kaart schrijven, maar pas op dat u de gevangenen geen moeilijkheden bezorgt. Denk u in wat u leuk vindt om te ontvangen, als u in de cel zou zitten. U mag ook wel iets schrijven over uw vredesactiviteiten, maar schrijf niet dat ze zo dapper zijn, of dat u niet zou durven wat zij hebben gedaan. Dat valt meestal verkeerd bij de autoriteiten. Schrijf in het Engels of Frans.

Colombia

In Colombia staat op ontduiking van de dienstplicht formeel slechts een boete. Er worden echter regelmatig razzia's gehouden

den waarbij jongeren gedwongen worden om in het leger te gaan. Wie toch weigert wordt gevangen gezet, zoals de beide hieronder genoemde mannen.

ring niet erkend. Dienstweigeraars worden tot gevangenisstraf veroordeeld en na het uitzitten van hun straf opnieuw opgeroepen en gaan dan opnieuw de gevangenis in.

De WRI is uw steun waard

Sinds de oprichting in 1921 heeft War Resisters' International zich ingezet voor gevangenen voor de vrede, zowel dienstweigeraars als vredesactivisten. Dit werk is cruciaal, niet alleen voor de gevangenen zelf, maar ook om jonge vredesbewegingen van de grond te krijgen. Het werk voor de vredesgevangenen kent vele vormen: brieven schrijven aan regeringsautoriteiten, organiseren van internationale solidariteit en het mobiliseren van steun vanuit internationale mensenrechtenorganisaties.

Wilt u meer van dit werk weten kijkt u dan eens op de website van de WRI: <http://wri-irg.org>. Daar vindt u een database met alle bij de WRI bekende vredesgevangenen en up-to-date nieuws over hen.

De WRI is over de hele wereld actief, niet alleen waar het gaat om gevangenen voor de vrede maar ook bij het ondersteunen van geweldloze strijd tegen wantoestanden en militarisme. Bij de WRI zijn vredesorganisaties uit vele landen aangesloten. Vaak zijn het arme organisaties uit arme landen. Financieel is de WRI daardoor sterk afhankelijk van giften uit de rijke landen. Daarom doet Pais, de Nederlandse sectie van de WRI, jaarlijks een beroep op u voor een gift.

Draag bij aan het werk van de WRI! Maak een bijdrage over op giro 41.73.490 t.n.v. Pais te Delft o.v.v. 'WRI'. Pais is een ANBI dus uw giften zijn aftrekbaar voor de inkomstenbelasting.

JUAN DIEGO AGUDELO

(5 september 2010 - ?)

IV Brigada, Calle 50 no 76-126, Barito los Colores, Medellin, Antioquia, Colombia

JUAN ALEXANDER MARGUEZ CHAPARRO

(28 september 2010 - ?)

Batalion de Policia Cacique Bacata no 15, calle 106 con Carrera 9, Colombia

***

Zuid-Korea

In Zuid Korea zitten meer dan 400 dienstweigeraars in de gevangenis. De meesten hebben dienst geweigerd op religieuze gronden. De volgende drie hebben op andere gronden dienst geweigerd.

DONGKI HA

(21 oktober 2009 - 21 maart 2011)

Seoul Jail, Box 20 P.O. Gunpoucheguk Gyeonggi-do, 437-702, Zuid-Korea

LEE JUNGSIK

(25 februari 2010 - 24 augustus 2011)

Daejeon Prison, Box 136 P.O. Ucheguk, Daejeon, Zuid-Korea

PARK HYUNMIN

(12 maart 2010 - 11 september 2011)

Yeongdeumpo Jail, Box 164 P.O., Yeongdeumcheonucheguk, Zuid-Korea

***

Turkije

In Turkije wordt het recht op dienstweige-

INAN SUYER

(6 augustus - ?)

Sinif Askeri ceza ve Tutukevi Mudurlugu, Beca - Sirinyer, Izmir, Turkije

Inan is gearresteerd wegen desertie acht jaar geleden. Hij had toen 13 maanden in het leger gediend.

***

Verenigde Staten van Amerika

In de VS worden aan vredesactivisten zeer zware straffen opgelegd.

RAFIL DHAFIR

(26 april 2000 - 26 april 2022)

FCI Terre Haute, 33, Terre Haute, IN 47808, USA

Veroordeeld tot 22 jaar gevangenisstraf wegens het geven van humanitaire en financiële hulp aan Irakezen in strijd met de sancties.

HELEN WOODSON

(9 januari 2003 - 9 september 2011)

FMC Carswell, Max Unit, POB 27137, Ft. Worth, Texas 76127, USA

106 maanden gevangenisstraf wegen overtreding van de voorwaarden van haar voorwaardelijke vrijlating door deelname aan een anti-oorlogsdemonstratie bij het federale gerechtsgebouw in Kansas City.

CARL W. STEWART

FPC Montgomery, Federal Prison Camp, Maxwell Air Force Base, Montgomery, AL36112, USA

Geharnast door de strijd

Posttraumatische stress onder teruggekeerde militairen is binnen de Nederlandse krijgsmacht nog steeds een taboe. Het in Doorn gevestigde Nederlandse Veteraneninstituut probeert vooral van ervaringen in het buitenland te leren om voorbereid te zijn op Nederlandse militairen die vroeg of laat last krijgen van hun oorlogservaringen.

Zo nodigde men rond 4 mei dit jaar mensen van het War Trauma Center in het Servische Novi-Sad uit, die een interessante benadering hadden gekozen waarin de oorlogstrauma's niet als een psychisch probleem van individuele militairen werden gezien, maar van een samenleving als geheel die een ander, heldhaftig beeld van het krijgsbedrijf huldigt dan de realiteit leert. Het Veteraneninstituut meende dat deze ervaring relevant kon zijn voor de ook in Nederland uiteenlopende beelden van samenleving en teruggekeerde militairen.

Afgelopen zomer kwam door bemiddeling van het Veteranen instituut ook de eerste druk en de Nederlandse vertaling van "Het Sprookje van de Dappere Ridder" tot stand. Een kinderboek van de aan het War Trauma Center verbonden psycholoog Boris Djurovic "over een oorlog die nog jarenlang doorging nadat

hij al voorbij was." Op basis van zijn ervaringen met getraumatiseerde oorlogsveteranen en de noodzaak dit ook aan hun kinderen uit te moeten leggen kwam hij op het beeld van de van het front teruggekeerde ridder die er thuis achterkomt dat hij zijn harnas niet meer uit kan trekken en voor zijn vrouw en kinderen een vreemdeling wordt. Is het eigenlijk wel onze vader die in dat harnas zit? Ze huilten en de ridder hilde mee "maar dat kon niemand zien vanwege zijn harnas." Het mooie van het sprookje is dat het wel goed afloopt, maar toch realistisch blijft. Ook aan het eind krijgt de dappere ridder zijn harnas niet uit, maar hij leert erover praten en zijn gezin leert via die verhalen een band op te bouwen met de vreemdeling die in dat harnas zit. De koning, die de ridder het harnas heeft aangemeten, blijkt echter niet geïnteresseerd en jaagt de ridder, die zo dapper voor hem gevochten heeft, weg wanneer deze hem komt vragen hoe hij het harnas uitkrijgt.

De Nederlandse vertaling van het sprookje van de Dappere Ridder werd in oktober tijdens de Kinderboekenweek gepresenteerd en leidde tot een heuse rel. Op basis van de summiere informatie dat de schrijver zelf, als Serviër, enige ervaring had met oorlogstrauma's vanuit de Bosnische oorlog en de Kosovo-oorlog,

wist De Telegraaf te vertellen dat Nederlandse veteranen woedend waren over de Nederlandse steun voor een boekje van iemand "die tegen onze jongens heeft gevochten" en daarbij zelfs met een oud-SS'er werd vergeleken. De rel ging geheel voorbij aan het feit dat de auteur in 1992 nog te jong was om te vechten en het in Bosnië opgelopen oorlogstrauma de

Tekening: Colovic

vvlucht van zijn Servische familie uit Bosnië was, terwijl hij tijdens de Kosovo-oorlog weliswaar in dienst van het Servische leger als hospik in Montenegro was gelegerd, maar niet aan gevechtshandelingen had deelgenomen. Kwajliker is echter dat in deze reactie van Nederlandse veteranen wederom wordt ontkend dat oorlogstrauma's universeel zijn. Waar het War Trauma Center in Novi Sad strijders van verschillende Joegoslavische facties bij elkaar probeert te brengen om met elkaar over hun ervaringen te spreken, daar duurt bij de door De Telegraaf aan het woord gelaten Nederlandse veteranen niet alleen de oorlog maar vooral de vijandschap nog door.

Jan Schaake

Boris Djurovic. *Het Sprookje van de Dappere Ridder – over een oorlog die nog jarenlang doorging nadat hij al voorbij was.* QV Uitgeverij, Nijmegen, juni 2010.

Weigert belasting te betalen voor oorlogsdoeleinden.

BRADLEY MANNING

(15 mei 2010 - ?)

USMC Base Quantico Brig, 3247 Elrod Avenue, Quantico, VA 22134

Beschuldigd van het lekken van een militaire video en documenten die aantonen dat de VS oorlogsmisdaden plegen.

FRANCIS DONNELLY

(8 juni 2010 – 8 juni 2011)

FCI Estoill, Unit E, POB 699, Estill 699, Estill 29918, USA

Weigert belasting te betalen voor oorlogsdoeleinden.

* * *

Andere landen

Ook in veel andere landen zitten dienst-

weigeraars en vredesactivisten vast. We hebben daar niet altijd namen en adressen van.

In Armenië en Nagorno-Karabakh zitten veel dienstweigeraars gevangen, de meesten Jehovagetuigen. In Eritrea en Turkmenistan is dat ook het geval. In Finland zitten totaalweigeraars in de gevangenis. We weten de adressen niet.

In India zit Irom Sharmila Chanu al sedert 2000 vast. Ze ging toen in hongerstaking na het door het Indiase leger aangerichte bloedbad in Malom. Sedertdien wordt ze vastgehouden wegens poging tot zelfmoord. Elk jaar wordt ze vrijgelaten en onmiddellijk weer gearresteerd.

Ook in Israël zitten dienstweigeraars gevangen. Zij krijgen telkens straffen van enkele weken opgelegd. Voor uw kaarten hen bereiken zouden ze alweer uit de gevangenis zijn.

GRENSGEVALLEN – Europa

NIGER, DIRKOU, 2006. MIGRANTEN DOOR DE SAHARA OP WEG VIA LIBIË NAAR ITALIË.

OEKRAÏNE, MUKACHEVO 2003. DE GEVANGENIS VOOR VROUWEN EN KINDEREN DIE WERDEN AANGEHOUDEN OP DE GRENS TUSSEN OEKRAÏNE EN POLEN EN DE GRENS TUSSEN OEKRAÏNE EN SLOWAKIJE.

ITALIË, APULIË, 2009. AFRIKAANSE DAGLONER ZOEKT ONDERKOMEN IN HET LANDBOUW- GEBIED ROND FOGGIA. IN DE TOMATENOOGST WERKEN VEEL ILLEGALEN.

SPANJE, TENERIFE, SANTA CRUZ 2006. RECENT AAN-GEKOMEN IMMIGRANTEN WORDEN VASTGEHOUDEN OP DE BINNENPLAATS VAN HET POLITIEBUREAU VAN DE NATIONALE POLITIE IN SANTA CRUZ

FOTO'S PIET DEN BLANKEN

GRIEKENLAND, PATRAS, 2010. MIGRANTEN WONEN IN EN ONDER OUDE GOEDERENWAGENS. ZE PROBEREN ZICH TE VERSTOPPEN IN VRACHTWAGENS EN VEERBOTEN OM NAAR ITALIË OVER TE STEKEN.

Abonnee worden

VredesMagazine wordt gratis toegezonden aan leden van het HVP, Pais en ook aan donateurs van Stop de Wapenwedloop en VD AMOK. Als u VredesMagazine regelmatig op uw deurmat wilt vinden kunt u dus lid of donateur worden van één of meer van deze organisaties. Zie de beschrijvingen op deze pagina. Een abonnement zonder ergens lid of donateur van te worden is ook mogelijk via opgave aan: VredesMagazine, Vlamingstraat 82, 2611 LA Delft of naar info@vredesmagazine.nl

Proefabonnement

Geef een jaarabonnement cadeau voor **10 euro** (wordt niet automatisch verlengd)

De acceptgiro kan verzonden worden naar:

naam: .....
adres: .....
postcode/plaats: .....

VredesMagazine kan verzonden worden naar:

naam: .....
adres: .....
postcode/plaats: .....

Opsturen naar VredesMagazine, Vlamingstraat 82, 2611 LA Delft of naar info@vredesmagazine.nl

Het Vredesmagazine en zijn organisaties

WILPF- WOMEN'S INTERNATIONAL LEAGUE FOR PEACE AND FREEDOM

Obrechtstraat 43, 3572 EC Utrecht
Telefoon 023-5252201 / 030-2321745,
e-mail: info@wilpf.nl

Op de website wilpf.nl wordt momenteel aandacht besteed aan het tienjarig bestaan van resolutie 1325 over Vrouwen Vrede en Veiligheid.

HAAGS VREDESPLATFORM

Secretariaat: Jan Bervoets, Valkenboskade 461,
2563 JC Den Haag (tel 070-3922102)
e-mail: jan.bervoets@casema.nl
website www.haagsvredesplatform.nl

Op 19 november is het archief van het Haags Vredesplatform vanaf zijn ontstaansjaren in 1981 tot 2004 naar het gemeentearchief in Den Haag overgebracht. "Een mooi beeld van de Haagse protestbeweging", vond de gemeentearchivaris. Volgend jaar te raadplegen!
En volgend jaar gaan wij weer verder.

VD AMOK

Ons adres: Obrechtstraat 43
3572 EC Utrecht
030 8901341
www.vdamok.nl

VD AMOK is de voortzetting van de samenwerking tussen de Vereniging Dienstweigeraars (VD) en het Antimilitaristisch Onderzoekskolлекief (AMOK).

We doen onderzoek op het gebied van oorlog en vrede en leveren zo een bijdrage tot een radicale vredesbeweging in de vorm van berichtgeving en analyses. Voor VredesMagazine maken wij de onderzoeks dossiers.

Giften ter ondersteuning van ons documentatiecentrum en kantoor (waar ook Vredesmagazine wordt gemaakt) zijn welkom op giro 5567607 t.n.v. VD AMOK Utrecht.

PAIS

De vereniging Pais is de Nederlandse tak van War Resisters International. Onze wortels gaan terug tot 1921, de naam Pais is veel jonger en ontstaan na vele fusies.

Pais staat voor het ideaal van een wereld zonder oorlog en voor een geweldloze, duurzame en rechtvaardige samenleving. We zijn daarvoor op vele manieren actief in Nederland en via de WRI in de hele wereld.

Wilt u lid worden, ons steunen of zelf meedoen, kijk dan op: www.vredesbeweging.nl of bel: 015-785.0137.

STOP DE WAPENWEDLOOP

Stop de wapenwedloop is van oorsprong een "samenwerkingsverband", ontstaan bij de opkomst van de massabewegingen, zoals tegen de neutronenbom aan het eind van de jaren zeventig jaren en die tegen de plaatsing van kruisraketten, bijna 20 jaar geleden.

Het vraagstuk van de strijd tegen oorlog heeft vele facetten. Hoe oorlog bestreden moet worden, daarover zullen wel verschillende benaderingen blijven bestaan. Maar deze strijd moet wel plaatsvinden, en daartoe blijft een boven partijen en richtingen uitstijgende vredesbeweging een noodzaak.

HUMANISTISCH VREDESBERAAD

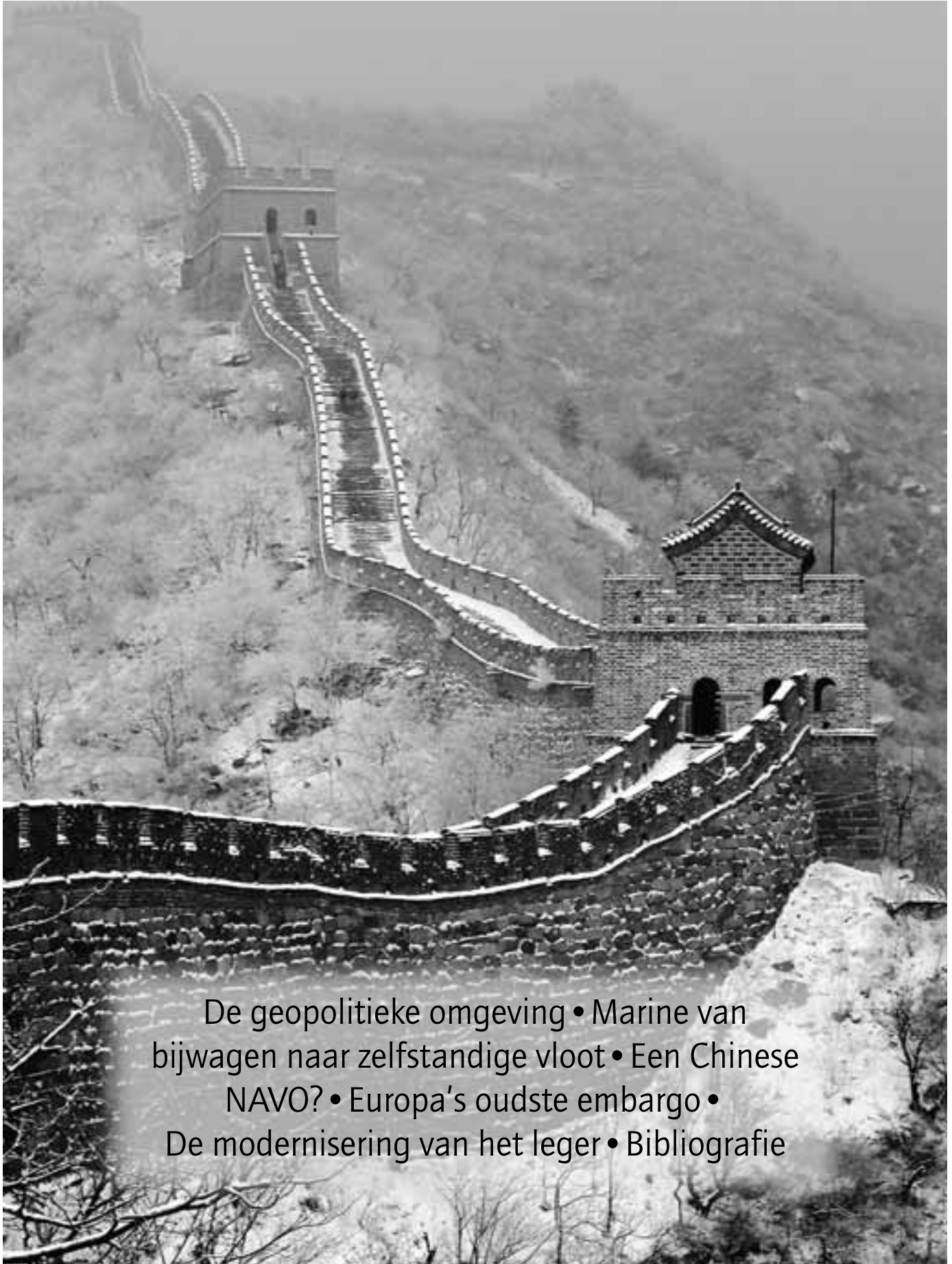
Postbus 235, 2300 AE Leiden, tel: 0648233329.
e-post: info@humanistischvredesberaad.nl
website: www.humanistischvredesberaad.nl

Op de website van het HVB wordt verslag gedaan van de Internationale dag van de vrede in Groningen

CHINA – Wereldmacht in wording?

De geopolitieke omgeving • Marine van
bijwagen naar zelfstandige vloot • Een Chinese
NAVO? • Europa's oudste embargo •
De modernisering van het leger • Bibliografie

China en zijn geopolitieke omgeving

In een heldere analyse naar aanleiding van de bloedige onlusten in Tibet van twee jaar geleden heeft de Texaanse militaire DENKTANK Stratfor de Chinese geopolitieke positie geschetst. China is volgens Stratfor eigenlijk een eiland, niet in de zin dat het helemaal door water omringd is, maar overdrachtelijk, omdat het omgeven is door gebieden die moeilijk te passeren zijn (woestijnen, bergen, jungle en de oceaan). Dat maakt het lastig om het land te veroveren, maar biedt ook de mogelijkheid dat China zich probeert terug te trekken in isolement.

China heeft echter traditioneel twee strategische problemen, aldus Stratfor. Ten eerste moeten aanvallen uit zee voorkomen worden. Zo'n aanval werd in de jaren dertig van de vorige eeuw uitgevoerd door Japan, dat eerst het grondstofrijke noordelijke Mantsjoerije bezette en vandaar in zuidelijke richting opmarcheerde naar het Chinese hartland. En in de 19^e eeuw kwamen Engeland en de andere Europese mogendheden vanuit zee, voeren met kanonneerboten de rivieren op en dwongen vernederende concessies af.

Het andere risico komt vanuit het binnenland, als invallers bases vestigen in de dunbevolkte westelijke provincies en van daaruit naar het oosten opmarcheren. Tegen dit soort invasies (onder meer van de Mongolen) werd de Grote Muur gebouwd. Buitenlandse indringers konden succesvol zijn als het Chinese rijk intern verdeeld was.

Stratfor leidde uit deze bedreigingen de drie principes van de Chinese geopolitiek af:

1. Het bewaren van de interne eenheid, zodat buitenlandse mogendheden geen gebruik kunnen maken van de zwakte van de centrale regering.

2. Het handhaven van een sterke kustverdediging om een invasie vanuit de stille Oceaan te voorkomen (zie hierover ook het artikel van Martin Broek in dit dossier).

3. De buitengebieden beschermen door de grenzen te verankeren in ondoordringbare gebieden, ofwel: de huidige grenzen handhaven.

De conclusie van het artikel is dat de Chinese leiders altijd zullen blijven vasthouden aan de westelijke, door moslims bewoonde provincie Sinkiang en aan Tibet. Sinkiang ligt op een traditionele invasieroute over land. Peking zal zijn greep op deze buffer van 2.400 km tussen de meest westelijke Chinese stad Lanzhou (tevens een oliecentrum) en de grens met Kazachstan willen blijven houden. Hetzelfde geldt voor Tibet. Tibet is het Chinese anker in de Himalaya. Ten zuiden daarvan bevindt zich in India een van de grootste bevolkingsconcentraties ter wereld. De Chinese leiders zijn bang dat Tibet een bruggenhoofd van India zou kunnen worden, een land waarmee ze in 1962 een grensoorlog hebben uitgevochten.

STRATEGISCH PROBLEEM.

Maar sinds China de deuren van de economie heeft opengegooid is er een nieuwe factor bijgekomen. China heeft een steeds grotere behoefte aan olie en gas, waarvan een groot deel moet worden geïmporteerd. In 2010 is China de tweede olieconsument ter wereld geworden. Zelf is het land ook de vijfde olieproducent, maar dat is bij lange na niet voldoende. Saoedi-Arabië is inmiddels, sa-

men met Iran en Angola, een belangrijke olieleverancier van China geworden. In de Iraanse energiesector zou China de laatste vijf jaar al 120 miljard dollar geïnvesteerd hebben. In de toekomst hebben de Chinezen ook grote verwachtingen van Irak.

Hierdoor heeft China een enorm strategisch probleem. De meeste van de olieimporten (80 procent) moet met tankers worden getransporteerd door de Straat van Malakka en de olie die uit de Perzische Golf komt ook nog eens door de Straat van Hormoez, de ingang tot de Golf. In de omgeving van deze zeestraten houden zich voortdurend vliegdekschepen van de Verenigde Staten op. Tegen deze carriers met hun gebundelde vuurkracht van raketten en gevechtsvliegtuigen heeft de Chinese marine voor de afzienbare tijd geen verweer, aangezien de marine niet ver van huis kan opereren.

Dat betekent dat het voor de VS in het geval van een langer durend militair conflict met China mogelijk is om de tegenstander af te snijden van een essentieel deel van zijn grondstoffenaanvoer.

Daarom probeert China sinds enige tijd nieuwe aanvoerlijnen te ontwikkelen via een op het land gebaseerde Centraal-Aziatische energiestrategie. In een artikel in de *Asia Times* worden daarvan een aantal voorbeelden gegeven. Zo rekent China erop deel te kunnen nemen aan de exploitatie van de olievoorraad van Ka-

Foto: Wereldomroep/Hans de Vreij

OP BEZOEK BIJ HR. MS. EVERTSEN,
VLAGESCHIP VAN ANTI-
PIRATERIJVLOOT (EUNAVFOR),
NOVEMBER 2009

er gegokt op samenwerking met Rusland via de gigantisch lange Eastern Siberia-Pacific Ocean (ESPO) pijplijn die moet worden aangesloten op de Chinese infrastructuur. Overigens is volgens de *Asia Times* de Chinees-Russische verhouding niet vrij van spanning, omdat China druk bezig is in landen van Centraal-Azië zoals Turkmenistan spoorwegen aan te leggen in ruil voor olie- en gasconcessies. Rusland beschouwt die delen van de voormalige Sovjet-Unie nog steeds als zijn invloedssfeer.

PAKISTAN

Een ander groot project is de haven van Gwadar in de Pakistaanse provincie Balochistan (ook genoemd door Martin Broek). Gwadar ligt maar 400 km van Hormoer en wordt door de Chinezen uitgebouwd als diepzeehaven. Pakistan is vanouds een militaire bondgenoot van China (overigens ook van de VS!). Als China in Gwadar ook marinefaciliteiten zou krijgen wordt het gemakkelijker om het verkeer door Hormoer te monitoren

en wellicht in de toekomst zelfs de Amerikaanse vloot te dwarsbomen. Maar Gwadar is volgens de *Asia Times* nog om een andere reden belangrijk. De Iran-Pakistan-India (IPI) pijplijn – ook wel de vredespijplijn genoemd – loopt er doorheen. Vorig jaar is tussen Iran en Pakistan een overeenkomst gesloten om hun deel te bouwen. Als India zich onder druk van de VS terug zou trekken uit het project (het heeft nog niet definitief besloten), dan zou China de kans grijpen om in te stappen. De lijn zou dan door gaan lopen via de Karakorumpas van Pakistan naar China, daarmee aanzienlijk korter zijn dan de aanvoerlijn via tankers en onaanastbaar voor Amerikaanse interventie.

Een vooralsnog vreedzame, maar militair riskante omstrengeling van de grote mogelijkheden met pijplijnen en vliegdekschepen bepaalt de toekomst van het Aziatische continent.

Kees Kalkman

Bronnen:

Pepe Escobar, *Betting and bluffing in the new Great Game*. *Asia Times*, 14 oktober 2010.

George Friedman, *Chinese Geopolitics and the Significance of Tibet*. Stratfor, 15 april 2008.

zachstan. Daartoe zouden de Kazachstaanse olievelden via een pijplijn verbonden kunnen worden met de Chinese olieraffinaderijen. Al vanaf 2005 wordt er door de twee landen aan een gezamenlijk project gewerkt, gefinancierd door de Chinese energiereus CNPC. Ook wordt

Sinkiang en Tibet – twee onrustige gebieden in China

TIBET is een autonome regio van de Volksrepubliek China in het bergland van de Himalaya en het hoogland in het zuidwesten van China. Het land heeft zich vroeger lange tijd in de invloedssfeer van China bevonden, waarbij het ingewikkelde is dat Tibet ook tijdlang het religieus centrum van China is geweest (een beetje vergelijkbaar met het Vaticaan in Europa). Toen China vanaf de 19e eeuw door de Europese mogendheden en Japan werd aangevallen en deels bezet, verloor het zijn greep op Tibet, dat feitelijk onafhankelijk werd. Het communistische regime slaagde er in 1950 in via een invasie in Tibet het Chinese gezag te herstellen. De autochtone Tibetanen vormen vermoedelijk nog ongeveer de helft van de bevolking, de andere helft zijn Chinese immigranten en soldaten.

In 2008 kwamen de Tibetanen in opstand tegen het Chinese regime. De vreedzaam

begonnen protesten liepen (mogelijk ook door gewelddadig ingrijpen van de politie) uit op rellen en vernielingen door jonge demonstranten die zich richtten tegen overheidinstellingen en Chinese burgers. Ook het leger werd ingezet en er werd met scherp geschoten om de opstand te onderdrukken.

SINKIANG is een autonome regio in het noordwesten van China. De inwoners zijn in meerderheid Oeigoeren. Dit is een Turkstalige natie, daarom heet deze regio ook wel Chinees Turkestan of Oost-Turkestan (West-Turkestan ligt dan in Rusland).

De regio heeft sinds de oudheid een belangrijke rol gespeeld bij de uitwisseling tussen Centraal- en Zuid-Azië en Europa, zowel op religieus als op handelsgebied (het lag aan de beroemde Zijderoute).

Sinds de 17e eeuw is Sinkiang vrijwel

zonder onderbreking onder Chinees bestuur geweest, zij het dat de feitelijke macht vaak bij lokale krijgsheren lag. Als resultaat van eerdere beïnvloeding is de meerderheid van de bevolking moslim. De naam Sinkiang betekent in het Chinees 'nieuwe grens'.

In juli 2009 zijn er in Sinkiang zware rellen geweest. Naar aanleiding van een moord op Oeigoerse migranten in een fabriek in Kanton gingen in Sinkiang duizenden Oeigoeren de straat op, hetgeen ontaardde in wederzijdse pogroms tussen Chinezen en Oeigoeren, waarbij ook de politie het vuur opende op de demonstranten. De achtergrond is verzet van de Oeigoeren tegen het Chinese assimilatiebeleid en hun angst om als gevolg van Chinese immigratie een minderheid in hun eigen regio te worden.

Bron: Wikipedia/KK

De Chinese marine: van bijwagen naar zelfstandige vloot

In de elfde eeuw had China een bewapende vloot die groter was dan die van de Europese zeevarende mogendheden bij elkaar. De Chinese zeilschepen uit die tijd behoren nog steeds tot de grootste die ooit zijn gebouwd. In de 15e eeuw bevoer China alle Aziatische kusten, het Midden-Oosten en Oost-Afrika. Admiraal Zheng He was de drijvende kracht achter de ontdekkingsreizen naar deze verre oorden. Maar na zijn dood werd de Chinese marine ontmanteld en keerde China zich naar binnen.

China raakte in verval als maritieme grootmacht en na korte tijd was er niets meer van over. Het duurde eeuwen voordat er weer leven in kwam. Momenteel keert China zich weer naar buiten en wordt de vloot belangrijker, al moeten we de huidige sterkte niet overdrijven. Onder de leider Deng Xiaoping zijn er vanaf 1979 weer stappen gezet om een marinetak te creëren binnen het Chinese Volksleger (*People's Liberation Army Navy*, PLAN). De marine ging opereren met de zogenaamde kustverdedigingsstrategie (*near-coast strategy*). Daarvoor had ze een vloot van kleine en van de landmacht afhankelijke schepen (onder meer voor de inlichtingvoorziening die de kust moest verdedigen tegen amfibische landingen van de Sovjet-Unie. Ze had een ondersteunende taak en van een zelfstandige marine was

(en is ook nu nog) geen sprake. De marine valt nog steeds onder het Volksleger.

TWINTIG JAAR OPBOUW

In 1987 werd een nieuwe strategie geïntroduceerd voor een actieve verdediging van de kustzeeën (*near-seas active defence*). De PLAN kreeg de taak om te opereren tot de eerste gordel van eilanden (zie kaartje) die ongeveer 200 zeemijl uit de kust ligt. Hiervoor waren schepen nodig die zelfstandig kunnen opereren rond betwiste eilanden (Taiwan) en het verdedigen van zeewegen. Ruimte voor deze strategiewijziging ontstond door het wegvallen van de Sovjet Unie, steun van het civiele deel van de Communistische Partijleiding en actieve inspanningen van vlootcommandanten. Een dergelijke ontwikkeling sloot bovendien naadloos aan op de groeiende internationale economische activiteiten van China. De ambities werden echter getemperd door gebrek aan financiële middelen (het overgrote deel bleef naar de landmacht gaan) en gebrek aan technologische kennis.

Nadat de Verenigde Staten in 1996

twee vliegdekschepen naar Taiwan hadden gestuurd om China te waarschuwen dat het Taiwan zou steunen bij een Chinees optreden tegen het eiland kwam er meer dynamiek in de ontwikkeling van de marine. Deze confrontatie, het belangrijkste conflict waarbij China betrokken is, is de beste aanbeveling geweest voor de opbouw van maritieme strijdkrachten die de Chinese admirala's zich konden wensen.

In 2004 werd een stap gezet naar een nieuwe strategie voor operaties ver op zee (*far-seas operations of far sea defence*). De taken van de marine werden uitgereid naar de tweede gordel van eilanden. Dat betekent dat de marine moet kunnen opereren tot 1000 zeemijl uit de kust. Zo bouwt de economische macht China zijn militaire macht op zee uit. Aanvoerlijnen over zee worden daarmee verdedigd. Toch schreef de gerenommeerde website GlobalSecurity.com nog in 2005 dat "de vloot overwegend wordt bevolkt door oude, onbruikbare schepen. Zelfs de meest recent gebouwde schepen hebben evident gebreken waar het onderzeebootbestrijding en luchtverdediging betreft." Voor de kleinere buurlanden is het de Chinese marine echter al wel een geduchte tegenstander.

De marine krijgt inmiddels meer dan een derde van het militaire budget. De geldende maritieme strategie gaat er vanuit dat China binnen de eerste gordel moet kunnen opereren. Toch is dat maar gedeeltelijk mogelijk. Vrij opereren binnen de gordel is alleen mogelijk als de buurlanden Australië of de VS dat toestaan. Voorlopig is het vooral een ambitie. Feitelijk streeft China ook geen volledige vrijheid om te opereren na. De intentie is simpeler: de capaciteit ontwikkelen om anderen het opereren onmogelijk te maken. China kan daarvoor ook de

luchtmacht en anti-scheepsraketten vanaf patrouilleboten inzetten.

VERDERE ONTWIKKELING

Op den duur zal de Chinese marine zich ontwikkelen naar een volwaardig krijgsmachtdeel, maar zover is het nog lang niet. China beseft zelf ook dat de marine nog in de kinderschoenen staat. De manier waarop ze hier verandering in probeert te brengen is driedelig:

– Steeds complexere marineoefeningen. Vaak ook samen met eenheden in de lucht en op het land. Hierdoor neemt de paraatheid en de kennis over wapensystemen toe en worden leemtes in kennis, kunde en techniek van de bemanningen duidelijk. De oefeningen zijn ook bedoeld om te laten zien waartoe China in staat is, vooral richting Taiwan.

– De Chinese marine neemt deel aan het bestrijden van de piraten voor de kust van Somalië. Hierdoor wordt op veel vlakken kennis verkregen. In hoofdzaak over operaties ver van het eigen land. De eerste schepen die naar de Golf van Aden werden gestuurd bleven de hele uitzending op zee en hadden geen havens waar ze vers voedsel konden inslaan. Dat was slecht voor de bemanning en voor de effectiviteit van het vlootverband.

Het aanhouden van de piraten ging nogal rommelig omdat de Chinese marine geen protocol had hoe ze dit zouden aanpakken. Later werd samengewerkt en deelgenomen aan internationaal overleg om de aanpak te verbeteren. Het op grotere afstand van het eigen grondgebied opereren is ook van belang bij het beschermen van de eigen handelslijnen.

– Tenslotte worden vlootbezoeken gebruikt als diplomatiek middel. Een haven is een manier om contacten aan te knopen of te verstevigen. China gaat zelfs verder. Het bouwt havens. De laatste aanwinst is een contract voor het management van de haven van Gwadar, de grotendeels door China gebouwde haven in Pakistan komt zo onder Chinese controle. Hij behoort tot wat het Pentagon het Chinese parelsnoer noemt, havenfaciliteiten en -toegang van China via Birma, Bangladesh, Sri Lanka en Pakistan tot Soedan. (Overigens is ook het belangrijkste havenbedrijf van Rotterdam, de ECT, in handen van China en kocht China havenfaciliteiten in Griekenland.)

Dit zijn kleine stappen op weg naar een

Binnenlandse inzet van militairen: PAP en PLA

Het Chinese leger wordt, zoals de meeste legers, ook in het eigen land ingezet bij rampenbestrijding en om de orde te handhaven. In China speelt daarbij niet alleen het eigenlijke Volksbevrijdingsleger (People's Liberation Army – PLA) een rol, maar ook een ander korps naar militaire snit, de Gewapende Volkspolitie (People's Armed Police – PAP). De PAP is een paramilitaire eenheid, enigszins te vergelijken met onze marechaussee. Ze dragen olijfgroene uniformen in onderscheid van de gewone politie, die blauwe uniformen dragen. Ze worden dan ook vaak verward met militairen.

De PAP werd in 1983 opgericht, toen het leger zijn verantwoordelijkheid voor binnenlandse ordehandhaving en grensbewaking overdroeg aan het ministerie van openbare veiligheid. De PAP werkt echter onder een unieke dubbele leiding en wel van enerzijds de Centrale Militaire Commissie (een van de machtigste groeperingen in China en in de praktijk een orgaan van de Communistische Partij) en anderzijds de plaatselijke bureaus voor openbare veiligheid (de lokale politiebureaus). In oorlogstijd wordt de PAP, als onderdeel van de strijdkrachten, gebruikt als lichte infanterie, belast met grensverdediging en andere ondersteunende taken.

Er wordt geschat dat de PAP een sterkte van 1,5 miljoen heeft, waarvan de helft dient als ordetroepen (de PAP doet daarnaast ook brandweertaken en grensbewaking).

Zowel PAP als PLA worden regelmatig ingezet bij natuurrampen en ongelukken zoals aardbevingen, sneeuwstormen en overstromingen. Het kan enorme aantallen militairen betreffen. Zo werden begin februari 2008 tijdens sneeuwstormen 306.000 soldaten ingezet. Er is dus een enorm potentieel, maar vaak gebrek aan mobiliteit, infrastructuur en materieel. Tien jaar eerder ingekochte sneeuwpluigen hielden in Nanking de cruciale bruggen over de Yangtse open, maar verder in het

binnenland waren er alleen schoppen en houwelen beschikbaar...

De andere belangrijke taak is de binnenlandse ordehandhaving. Op dit gebied zijn er weinig openbare bronnen, maar er lijkt wel een duidelijke conclusie te zijn getrokken uit de crisis rond de ontruiming van het Plein van de Hemelse Vrede in Peking in 1989. Toen werden PLA-troepen van het platteland ingezet tegen de studenten op het plein en de naburige straten nadat een eerdere poging met lokale militairen mislukt was. Het resultaat was een bloedbad waarvan de omvang nooit bekend is geworden. Sindsdien zien we (zoals bij de opstanden in Tibet in 2008 en Sinkiang in 2009) eerder een rolverdeling waarbij allereerst de PAP optreedt met politionele middelen zoals waterkanonnen, knuppels en uiteindelijk vuurwapens) en de PLA in reserve blijft om belangrijke gebouwen en objecten te bewaken. Zo hoopt men het juiste midden te houden tussen te snel en gewelddadig optreden en de zaak geheel uit de hand laten lopen. Het resultaat laat echter te wensen over, afhankelijk van de kant waaraan je staat. (KK)

Bronnen:

Wikipedia (Engels), artikel *People's Armed Police*

Harold M. Tanner, *The People's Liberation Army and China's Internal Security Challenges* (In: *The PLA at Home and Abroad: Assessing the Operational Capabilities of China's Military – Strategic Studies Institute, US Army War College*, juni 2010)

marine die vrij moet kunnen opereren binnen de eerste en tweede gordel. Nog veertig jaar van opbouw moeten volgen. De planning is dat China in 2050 een zogenaamde *Blue Water Navy* heeft die op de oceanen kan opereren. De Russen, de VS, Frankrijk en Verenigd Koninkrijk hebben al dergelijke marines.

CONFLICTEN

De Zuid-Chinese Zee is een zee vol conflicten. De zee is rijk aan vis en mineralen. Territoriale wateren overlappen elkaar en om de meest armetierige rotsen en riffen wordt een heisa gemaakt alsof

algemeen goed en er is geïnstitutionaliseerde samenwerking. Bijvoorbeeld in het Vrijhandelsverdrag tussen China en de Associatie van Zuidoost Aziatische landen (ASEAN: Birma, Brunei, Cambodja, Filippijnen, Indonesië, Laos, Maleisië, Singapore, Thailand en Vietnam), het verdrag van Vriendschap en Samenwerking uit 2003, dat China als eerste niet-ASEAN land ondertekende, en de Declaration on the Conduct of Parties in the South China Sea (DOC). China wil wel steeds meer buiten deze verklaring om regelen, aangezien ze stelt dat het niet om conflicten met ASEAN, maar individuele landen gaat. Geen van de partijen hebben er echter belang bij de conflicten te hoog op te laten lopen. Het conflict over de eilandengroep de Paracels tussen China, Taiwan en Vietnam is een lakmoesproef of er een volwassen mechanisme komt voor het oplossen van conflicten.

De strijd om de eilanden kan soms toch hevig oplaaien. Zoals eind oktober rond de Diaoyu of Senkaku eilanden die China, Taiwan en Japan elkaar betwisten.¹ Hilary Cinton stelde eind oktober dat de eilanden bij Japan horen, omdat in een bilateraal verdrag tussen de VS en Japan (Okinawa Reversion Treaty, 1970) staat dat deze eilanden – die bij Okinawa horen – aan Japan zouden worden teruggegeven. Zo is een oud conflict door de VS beslecht, terwijl het eigenlijk voor het internationaal gerechtshof had moeten komen. Zo stelt ook de New York Times blogger Nicholas Kristof. Hij vindt dat het gelijk aan China's zijde ligt.² Via dit soort territoriale conflicten wordt de spanning nu alleen maar nodeloos opgevoerd.

Het andere conflict dat dreigend over

de regio blijft hangen is de animositeit tussen de VS en China. Niet altijd even hevig, maar op de achtergrond altijd dreigend. Alleen het ontwikkelen van meer en sterkere structuren tussen de landen in de regio los van de Verenigde Staten zal tot een meer ontspannen verhouding leiden. Dan kunnen er ook afspraken over bewapening komen. Nu bewapenen alle landen in de regio zich steeds verder en op grote schaal. Met de financieel-economische crisis van eind jaren negentig als onderbreking is dit al dertig jaar gaande. Het heetste hangijzer in de regio is de soevereiniteit van Taiwan. De erkenning hiervan is een onvermijdelijk deel van een vreedzame ontwikkeling van het deel van de wereld om China heen. Maar het is niet erg waarschijnlijk dat dit zal gebeuren. Veel ASEAN-landen, met Singapore en Vietnam voorop, willen de VS in de regio houden om een tegenwicht te vormen tegen de groeiende reus China. De positie van Taiwan is daarbij een sterk argument.

De krachtige woorden van Clinton aan het adres van China in conflict rond de eilanden zullen niet leiden tot een betere veiligheidssituatie. Als dit soort spierballentaal de dynamiek gaat bepalen dan is een nog verdere militarisering van de regio onafwendbaar. Het is duidelijk dat de belangrijkste militaire macht van de regio niet China is, maar de Verenigde Staten met hun bases op Okinawa, de Filippijnen en in Zuid-Korea. Voor China is dit een stimulans te blijven bouwen aan een marine voor grootschaliger operaties. Zo vrij als Zheng He's vloot zullen de schepen niet zijn, want ook de buurlanden en India zullen hun vloten versterken om hun ruimte op zee te claimen. De Verenigde Staten heeft zijn atoomvloot in de Stille en Indische Oceaan al versterkt. Een nieuwe Koude Oorlog zou het resultaat kunnen zijn.

Martin Broek

¹ Een overzicht van territoriale disputen rond China kan gevonden worden op: http://www.dmoz.org/Society/Issues/Territorial_Disputes/China/

² Zie voor een van zijn blogs over de kwestie: <http://kristof.blogs.nytimes.com/2010/09/20/more-on-the-senkakudiaoyu-islands/>

Feitelijk streeft China ook geen volledige vrijheid om te opereren na. De intentie is simpeler: de capaciteit ontwikkelen om anderen het opereren onmogelijk te maken.

het een heel eiland betreft. Vaak heeft dat te maken met olie of mineralen. Dergelijke conflicten spelen niet alleen tussen China en de buurlanden, maar ook tussen de buurlanden onderling. Overleg tussen de verschillende landen is over het

De Sjanghai Cooperation Association – een Chinese NAVO?

De Sjanghai Cooperation Organization (SCO) is een intergouvernementele organisatie voor wederzijdse veiligheid die is in 2001 is opgericht in Sjanghai door de leiders van China, Kazachstan, Kirgizistan, Rusland, Tadzjikistan en Oezbekistan. De leiders van de SCO komen elk jaar bij elkaar in een van de hoofdsteden.

De club initieert grootschalige projecten op het gebied van transport, energie en telecommunicatie en houdt geregeld bijeenkomsten met militaire en diplomatieke, maar ook met economische, financiële en culturele overheidsvertegenwoordigers uit de lidstaten.

Het secretariaat van de SCO is in Peking, maar er is ook een Regionale Anti-Terroristische Structuur (RATS!) gevestigd in Tasjkent, de hoofdstad van Oezbekistan.

De SCO gaat ervan uit dat de belangrijkste bedreigingen bestaan uit terrorisme, separatisme en extremisme. Deze drie worden wel “de drie krachten van het kwaad” genoemd.

Er is coördinatie en informatie-uitwisseling tussen de lidstaten op het gebied van militaire zaken, inlichtingenwerk en terreurbestrijding.

De SCO houdt gezamenlijke militaire

oefeningen. In 2005, 2007, 2009 en 2010 zijn onder auspiciën van de SCO grootschalige Chinees-Russische oefeningen gehouden onder de naam *Peace Mission*. In 2010 vonden die plaats in Kazachstan. Er namen 5000 gevechtstroepen met tanks en vliegtuigen aan de oefening deel. Het oefenscenario vertoonde een aantal interessante details, zoals het mobiliseren van reservetroepen, “onderdrukken van vijanden in woonwijken” en een nachtoefening om “vijandelijke bases” uit te schakelen. Het idee was kennelijk dat een multinationaal optreden werd geoefend voor het geval een deel van een Centraal-Aziatische republiek in handen van opstandelingen was gevallen. Voor de Chinezen was het tevens een belangrijke troepenverplaatsing voor een militair optreden in het buitenland, waarbij de luchtmacht ook een luchtaanval over lange afstand met bommenwerpers, begeleidende gevechtsvliegtuigen en onderweg bijtanken oefende.

SCO EN NAVO

De SCO wordt soms beschouwd als een tegenhanger van de NAVO. Toch zijn er grote verschillen tussen beide organisaties:

– De SCO heeft een veel breder werkterrein dan de NAVO. Zo komen er veel economische onderwerpen aan de orde en is er bijvoorbeeld geprobeerd een internationaal banksysteem op te zetten. Ook is tijdens de recente economische wereldcrisis via de SCO steun gegeven aan landen die in kredietproblemen kwamen.

– Binnen de SCO is er geen sprake van een wederzijdse bijstandsverplichting die vergelijkbaar is met die van artikel 5 van de NAVO.

– De SCO heeft ook geen staven en hoofdkwartieren zoals de NAVO. Dat wil zeggen dat er geen centrale bureaucratie is die richting kan geven aan de organisatie, dat gebeurt uitsluitend door de regeringen van de lidstaten met hun wisselende politiek.

– Bij de doelstellingen van de SCO valt

op dat ook de strijd tegen separatisme (afscheidingsbewegingen) genoemd wordt. Bij de NAVO zou men zich op dit punt nooit kunnen verenigen; denk aan voorbeelden als Kosovo en Cyprus, waarover NAVO-landen ernstig verdeeld zijn. De kernlanden van de SCO, Rusland en China, zijn echter multinationale rijken, die het gevaar van separatisme altijd op de loer zien liggen.

De conclusie is, dat de SCO zeker geen tegenhanger is van de NAVO, maar eerder een manier waarop Rusland en China hun militaire politiek ten aanzien van Centraal-Azië coördineren met de landen uit de regio. Voor die landen biedt dit het voordeel dat ze minder eenzijdig afhankelijk zijn van Rusland. Rusland en China samen hopen via de SCO in dit ge-

De SCO gaat ervan uit dat de belangrijkste bedreigingen bestaan uit terrorisme, separatisme en extremisme.

bied de VS zoveel mogelijk buiten de deur te houden. Voor China heeft het een extra voordeel dat het land bedreven kan raken in het uitvoeren van buitenlandse militaire operaties samen met lokale partners.

Kees Kalkman

Geraadpleegde bronnen:
Wikipedia-artikel over de Sjanghai Cooperation Organization

M.K. Bhradrakumar, *Sino-Russian baby comes of age*. Asia Times, 13 juni 2009

Richard Weitz, *China's Growing Clout in the SCO: Peace Mission 2010*. China Brief, 8 oktober 2010

Europa's oudste embargo

Wapenhandel met grootmacht China

Na het bloedig neerslaan van de protesten op het Pekingse Plein van de Hemelse Vrede in 1989 kondigde de Europese Unie (net als de VS) een wapenembargo af dat anno 2010 nog steeds geldt. Vanuit het oogpunt van de mensenrechten is dat terecht: de situatie is nog steeds abominabel en pogingen tot democratische hervormingen worden in de kiem gesmoord. Tegelijk is het embargo duidelijk ook politiek gemotiveerd, om China in militair opzicht zo klein mogelijk te houden. Waar de economische band met China enorm gegroeid is, blijft militaire samenwerking terecht een heikele kwestie. Ondanks scheurtjes in het embargo gaat het voorlopig nog niet van tafel. Toch is het de vraag hoe lang die blokkade stand zal houden naarmate China zijn machtspositie versterkt.

Met een duur van ruim 21 jaar is het wapenembargo tegen China het langstlopende Europese embargo; alleen dat tegen Birma (Myanmar – uit 1991) komt in de buurt. Aan de andere kant dekt de naam wapenembargo alleen in de meest letterlijke zin de lading. Waar in het geval van Birma de lijst beperkingen tamelijk uitputtend is, is het Chinese wapenembargo nooit gepreciseerd. Om die reden en omdat er in die tijd nog geen sprake was van een gemeenschappelijk gehanteerde lijst van militaire goederen, is het altijd aan de afzonderlijke lidstaten overgelaten wat ze daaronder wensten te verstaan. Zo liet de Britse regering in 1995 weten dat ze ruimte liet voor spullen die niet schieten en die niet voor interne repressie gebruikt kunnen worden; zo mocht bijvoorbeeld *Searchwater* radar aan China verkocht worden. Al jaren ontvangen Chinese militaire delegaties uitnodigingen voor Britse wapenbeurzen. Frankrijk leverde de afgelopen jaren zelfs scheepskanonnen, naast helikopters en sonar voor fregatten. Ook Duitsland levert op

grote schaal dieselmotoren (in sommige gevallen onder licentie gebouwd in China) voor alles van onderzeeërs tot pantservoertuigen en tanks.

TECHNOLOGISCHE VOORHOEDE

Nederland op zijn beurt heeft altijd gemeend dat nachtzichtapparatuur zonder problemen geleverd kon worden. Al sinds de jaren zeventig levert Photonix (sinds 2005 deel van het gelijknamige Franse concern, daarvoor een divisie van Delft Instruments) nachtzichttechnologie aan China, inclusief complete productielijnen.

Tot 1990 leverde het ook materiaal zonder de benodigde papieren aan China; Delft Instruments treft daarvoor naar verluidt voor minder dan 20 duizend euro een schikking met Justitie. Mét vergunning mag het in de jaren daarna de handel in nachtkijkers gewoon voortzetten – embargo of niet. Van 1990 tot en met 2001 ging er voor bijna tien miljoen euro aan militair geclassificeerde nachtzichtapparatuur naar China. Toen deze technologie eind jaren negentig de status

dual-use (met zowel militaire als civiele toepassingen) kreeg, werd export nog eenvoudiger. In 2001 kreeg Delft Instruments een nieuwe order voor het leveren van een productielijn, te danken aan “haar positie in de technologische voorhoede,” aldus het jaarverslag. In de jaren erna ging voor vele miljoen euro's aan ‘beeldversterkerbuizen’ – het hart van een nachtkijker – naar China, veelal onder de paraplu-terme “surveillance en beveiligingsdoeleinden.” Of ze inderdaad gebruikt worden voor de vaak ‘civiele’ bestemmingen (spoor, havens, boswachterij, Olympische Spelen) waarvoor ze te boek staan, is uiteraard de vraag, zo geven ook Nederlandse ambtenaren toe. In een enkel geval worden ook duidelijk militaire gebruikers, zoals bijvoorbeeld grensbewakingstroepen, als acceptabele bestemming gezien.

GROEN LICHT

Een andere opmerkelijke kwestie is die van het Chinese snelvuurkanon voor marineschepen dat opmerkelijke overeenkomsten vertoont met de Goalkeeper van Thales Nederland. De Nederlandse regering en Thales doen de op de Goalkeeper lijkende kanonnen af als een merkwaardig voorbeeld van Chinese kopieerlust, maar dan van mindere kwaliteit. Daarmee blijft de vraag onbeant-

woord hoe China aan de betreffende technologie is gekomen.

De meest belangrijke stap van de laatste jaren is echter het Nederlandse fiat geweest om in 2006, met een door de staat gedekte exportkredietverzekering, de export van militaire elektronica “plus bijbehorende opleidingen en logistieke diensten” van Thales te faciliteren. De apparatuur ter waarde van 3,5 miljoen euro werd geleverd aan een Chinese scheepsbouwer die voor de Pakistaanse marine vier fregatten bouwt. Met het oog op de eerder door de regering erkende Chinese kopieerkunst, mag het bijzonder genoemd worden dat deze export groen licht krijgt met de simpele verwijzing naar het feit dat niet China maar Pakistan de uiteindelijke bestemming is.

Iets later, in 2007 schreven de toenmalige ministers van Buitenlandse Zaken en defensie – Verhagen en Van Middelkoop – overigens aan de Tweede Kamer dat de regering “niet afwijzend staat tegenover opheffing van het EU-embargo, mits de context daartoe aanleiding geeft.” Dat standpunt is voor zover bekend sindsdien niet gewijzigd.

Het Amerikaanse embargo was altijd wel een volledig verbod op de levering aan China van alle militaire goederen en diensten. Maar nadat de Amerikaanse president Obama in 2010 de deur op een

kier zette voor de levering van een Hercules transportvliegtuig – door China uitsluitend te gebruiken voor de bestrijding van olievervuiling op zee – dromen Europese fabrikanten ook van nieuwe afzetmogelijkheden en versoepeling van de Europese exportnormen. Zo liet het Italiaanse Finmeccanica, een van de vier grootste Europese wapenfabrikanten, onlangs weten dat wanneer de exportbeperkingen versoepeld zouden worden China een belangrijke groeiemarkt zou kunnen zijn, bijvoorbeeld voor militaire transportvliegtuigen.

CIVIELE MARKTEN,

Begin 2010 stond opheffing voor het eerst sinds jaren op de Brusselse agenda, althans dat was de bedoeling van Spanje, maar net als bij eerdere pogingen bleef alles bij het oude. Ook Frankrijk wil er wel van af, maar meer Atlantisch georiënteerde landen blijven voorstander van de Amerikaanse lijn, sommigen ook vanuit praktisch oogpunt: Washington heeft meermaals laten weten dat Europese bedrijven zouden kunnen fluiten naar Amerikaanse orders wanneer ze met het Chinese leger contracten zouden tekenen. Daarnaast bestaat een bredere angst de relatie met de VS te beschadigen.

Zolang het embargo standhoudt, richt de Europese wapenindustrie zich daarom vooral op het aanboren van civiele markten, zoals bijvoorbeeld (onderdelen voor) passagiersvliegtuigen (Airbus/EADS, en op kleinere schaal ook Fokker Stork) en niet-militaire schepen (Damen Shipyards), in de hoop dat vanuit die contacten misschien in de toekomst alsnog militaire orders in het verschiet liggen.

Mede gedwongen door de Europese en Amerikaanse embargo's heeft China zich de afgelopen 20 jaar voornamelijk op Russische wapens moeten richten. Omdat ook de Russen niet altijd het nieuwste van het nieuwste aan de Chinezen wilden verkopen – beducht op hun beruchte kopieerkunst – zijn delen van de krijgsmacht, zoals de luchtmacht, zeker minder geavanceerd dan Peking had gewild. Niettemin is de industrie, met grote sommen staatssteun in vliegende vaart een inhaalslag aan het maken. Op de vliegshow in het Zuid-Chinese Zhuhai in november 2010 werd al met trots een hele serie onbemande vliegtuigen (de grote trend in de militaire vliegtuigbouw) aan de wereld getoond, naast ook steeds mo-

dernere gevechtsvliegtuigen en andere wapensystemen. Niet alleen bedient China hiermee de binnenlandse vraag, ook op exportgebied is China niet langer derderangs leverancier aan louter pariastaten. Naast omstreden klanten als Soedan, Pakistan, Birma en Congo, tonen in tijden van economische crisis ook minder betwiste regeringen interesse in de gunstige prijs/kwaliteit verhouding van de Chinese wapens. En net zoals dat voor Westerse landen geldt, is de wapenexport voor China een uitgelezen manier om grondstofrijke landen aan zich te binden: een goede toegang tot natuurlijke hulpbronnen voor China's industriële motor, in ruil voor degelijke wapens. Om die reden vergroot China de afgelopen jaren zijn invloedssfeer vooral in Afrika en Zuid-Amerika.

OLIEDORST

Wat dat betreft zou je kunnen stellen dat de enorme economische groei en de daarmee gepaard gaande militaire modernisering van China de afgelopen jaren de effectiviteit van het Europese wapenembargo vrijwel hebben ingehaald. Nog altijd genieten Westerse wapenindustrieën een aanzienlijke technologische voorsprong, maar gezien het tempo waarin China op militair terrein moderniseert zal daarvan over tien of twintig jaar weinig over zijn. Aan de andere kant gaat het daar natuurlijk vanuit het oogpunt van het wapenexportbeleid niet om. Dat het Chinese regime geen ruimte biedt aan allerlei basale, universele mensenrechten is een prima reden om er geen wapens aan te verkopen. Aan de andere kant meet Europa met twee maten wanneer datzelfde niet geldt voor een hele trits andere landen die op dat gebied een minstens zo twijfelachtige reputatie genieten. Zonder de Chinese werkkampen en de onderdrukking van democratische krachten te bagatelliseren, rijst toch de vraag waarom China al 21 jaar sancties aan zijn broek heeft, terwijl voor landen als Kazachstan, Syrië of Tsjaad geen embargo geldt. Vanwege de eigen oliedorst levert het vrije westen massaal en zonder scrupules voor miljarden euro's wapens aan Saoedi-Arabië, een van 's wereld meest repressieve regimes.

Frank Slijper

(met dank aan Martin Broek)

De modernisering van het Chinese leger

Het Chinese Volksbevrijdingsleger (People's Liberation Army – PLA) is de laatste tien jaar bezig met een grootscheeps moderniseringsproject. De huidige modernisering is de voorzetting van een ontwikkeling die al is ingezet na de Golfoorlog van 1991. De succesvolle Amerikaanse blitzkrieg tegen Irak maakte diepe indruk op de Chinese leger- en partijleiding en leidde tot het omgooien van de militaire strategie en het aanschaffen van moderne wapens. Dit laatste werd ook mogelijk omdat de Russische wapenindustrie na het ineenstorten van de Sovjet-Unie graag bereid was de oude vijand China als klant te accepteren.

Volgens de Duitse Stiftung Wissenschaft und Politik (SWP), een instituut dat zich in de buurt van de regering in Berlijn ophoudt, kan de basisopstelling van de PLA als 'tendentieel defensief' worden beoordeeld. Dit is geheel in de traditie van het vroegere maoïstische China dat zich een gewapend conflict alleen kon voorstellen als een langdurige volksoorlog om een buitenlandse invaller van het Chinese grondgebied te verjagen. Het is ook in overeenstemming met de historische Chinese ervaring van een langdurige bezetting van een groot deel van het land door Japan en de dreiging van een aanval door de Sovjet-Unie zoals men die in de jaren zestig en zeventig van de vorige eeuw ervoer.

Wel stelt de SWP dat op het terrein van de strategische kernwapens, de militaire ruimtevaart, de luchtmacht en de marine het offensieve potentieel aan het groeien is. Bij de kernwapens en de marine is de militaire modernisering het verst gevorderd. De grootste lacunes zijn er bij de luchtmacht. De middelen die het mogelijk maken om militaire macht over grote afstand te ontplooiën – zoals de Verenigde Staten regelmatig laten zien – schieten tekort.

Hoewel het Chinese leger het grootste

ter wereld is neemt het aantal militairen nog steeds af. Zo kromp de landmacht tussen 2005 en 2010 met 21% van 1,6 tot 1,25 miljoen soldaten. Uitgebouwd worden vooral lichtere gemechaniseerde eenheden zoals luchtlandingsdivisies, mariniersdivisies en lichte infanteriedivisies, waarmee de mobiliteit van de landstrijdkrachten wordt vergroot. De SWP ziet nog geen verplaatsing van dit soort eenheden vanuit het binnenland naar de zeehavens, wat snellere inschepping voor expedities mogelijk zou maken. De grotere mobiliteit maakt het momenteel juist gemakkelijker de troepen flexibel in het binnenland in te zetten. Het valt op dat in de militaire regio Nanjing (Nanjing) die het dichtst bij Taiwan

ligt juist geen snelle interventietroepen gelegerd zijn. De meest moderne pantsersdivisies bevinden zich vooral in de noordelijke militaire regio's Peking (hoofdstad) en Shenyang (bij Korea). De druk op Taiwan wordt vooral uitgeoefend met conventionele ballistische raketten (nu meer dan 1000). Het potentieel aan zware artillerie en tanks wordt de laatste jaren afgebouwd omdat het niet langer als nuttig gezien wordt, terwijl er juist geïnvesteerd wordt in raketssystemen die over grotere afstand kunnen vuren.

MARINE

De marine was vroeger vooral belast met kustverdediging, maar werkt nu aan een

vloot die geschikt is om te opereren in volle zee. Het aantal schepen is van minder belang, omdat een groot deel daarvan sterk verouderde en kleine boten zijn. Bij de modernisering ligt de prioriteit vooral bij de strategische onderzeebootvloot. Deze wordt in de hele wereld gezien als een status aanduiding van hoe groot de mogelijkheid is. Volgens de SWP zijn echter ook de nieuwe types nucleair aangedreven onderzeeërs in vergelijking met de Westerse types duidelijk de mindere.

Belangrijk zijn verder het grote aantal snelle patrouilleboten die een rol kunnen spelen bij manoeuvres rond diverse omstreken eilandengroepen. Opvallend is dat één van deze (type 022, een katamaran ontwerp) gebouwd wordt met ondersteuning van Australië.

Het ontbreken van vliegdekschepen – het belangrijkste maritieme interventiemiddel van de VS – is het meest opvallend kenmerk van de Chinese marine. Weliswaar is er in 1998 van de Oekraïne een oud exemplaar gekocht – de Varyag – maar deze is niet geactiveerd en dient hoogstens voor droogzwemmen. Daarnaast is er het bericht dat Chinese piloten zouden gaan oefenen op Braziliaanse vliegdekschepen. Maar van een feitelijke opdracht tot de bouw van nieuwe *carriers* is niets bekend.

Wel is de werfcapaciteit de laatste jaren uitgebreid en is op het eiland Hainan een nieuwe vlootbasis ingericht die verwijderd is van de vlootbases van de VS en hun bondgenoten. Vooral de zuidelijke vloot die de voor de aanvoer van grondstoffen belangrijke zeewegen moet beschermen profiteert hiervan.

Over de Chinese marine zie verder het artikel van Martin Broek in dit dossier.

LUCHTMACHT

De luchtmacht is vooral geconcentreerd in de vijf aan de kust gelegen militaire regio's met concentraties in Nanking en Guangzhou (Kanton) tegenover Taiwan en rond Peking in een defensieve opstelling rond de hoofdstad. De luchtafweer bevindt zich ook vooral rond Peking en wordt technologisch gemoderniseerd tot topniveau.

De Chinese gevechtsvliegtuigen hebben bijna allemaal een buitenlands ontwerp en de modernste types worden met inbegrip van motoren, wapens en sensoren nog voornamelijk in Rusland geproduceerd. Het grootste deel van de ge-

vechtsvliegtuigen is verouderd en heeft maar een gering bereik; ze zijn dus alleen defensief in te zetten. Maar de nog geringe aantallen van de moderne types (J-10B, J-11) hebben een groter bereik en zijn in de lucht bij te tanken. Ze zijn relevant bij een militair conflict over Taiwan, de Zuid-Chinese Zee, Korea en delen van Japan. De J-10B wordt geacht vergelijkbaar te zijn met de Eurofighter of de Franse Rafale.

De capaciteit voor luchttransport zal de komende jaren sterk worden uitgebreid als de in Rusland bestelde vliegtuigen inderdaad worden geleverd. Het ontbreekt echter aan AWACS-vliegtuigen voor luchtcontrole en aan tankvliegtuigen die onmisbaar zijn voor groot-scheepse interventies.

China gebruikt de ruimtevaart (net zoals wapenhandel – zie daarvoor het artikel van Frank Slijper in dit dossier) als instrument om de betrekkingen met andere staten te versterken. Naast Nigeria en Venezuela heeft ook Brazilië geprofiteerd van de Chinese ruimtetechnologie. Dit laatste in het kader van het programma CBERS (China-Brazil Earth Resources Satellite). De grote expertise van China op het gebied van satellieten en draagraketten leent zich goed voor militaire toepassingen. Wat betreft het aantal militaire satellieten wordt verwacht dat China de komende jaren Europa gaat inhalen en alleen de VS en Rusland voor moet laten gaan. Bij het aantal lanceringen is dat al zo. De satellieten verzamelen optische en radarinlichtingen Samen met communicatiesystemen en het plaatsbepalingssysteem Beidou (Grote Beer, te vergelijken met GPS) kan China hiermee in principe netwerkgestuurde operaties mogelijk maken zoals de VS al uitvoert.

Ten slotte heeft China in 2007 een proef genomen met een antisatellietstelsel, waarbij een raket een oude weersatelliet vernietigde. Dit was een signaal dat het land in staat is technieken voor de ruimteoorlog te beheersen voor het geval de VS die kant op zou willen gaan.

NUCLEAIRE STRIJKRACHTEN

De Chinezen zijn niet bepaald scheutig met informatie over hun kernmacht, maar de SWP denkt uit waarnemingen en bronnen van derden (= inlichtingendiensten) te kunnen afleiden dat het land stappen heeft gezet in de richting van een klassieke nucleaire triade. Deze heeft een landcomponent van intercontinentale

raketten, een luchtcomponent van strategische bommenwerpers en een maritieme component van nucleair aangedreven onderzeeërs met ballistische raketten. Volgens de heersende leer zou een degelijke combinatie een land onkwetsbaar maken voor een nucleaire aanval.

De omvang van het kernarsenaal van China werd door het Bulletin of the Atomic Scientists (mei/juni 2006) geschat op 110 tot 200 kernkoppen. Het grootste deel van de voorraad is gekoppeld aan op het land gestationeerde raketten waaronder ook een aantal verouderde raketten met vloeibare brandstof die niet direct operationeel zijn. Er zouden in 2010 daarnaast 36 moderne op nieuwe onderzeeërs geplaatste raketten zijn waarvan

Het ontbreken van vliegdekschepen – het belangrijkste maritieme interventiemiddel van de VS – is het meest opvallend kenmerk van de Chinese marine.

wordt aangenomen dat ze het vasteland van de VS kunnen bereiken vanuit de Oost-Chinese Zee. Een derde poot van de triade is er niet. Het arsenaal is dus vergelijkenderwijs bescheiden en roept de vraag op of de werking ervan niet op zijn minst belemmerd kan worden als er een effectief Amerikaans ruimteschild zou worden gebouwd. De SWP stelt bovendien vraagtekens bij de overlevingskans van de Chinese onderzeeërs in het geval van een oorlog met de VS, waarmee twijfel gewekt wordt over de Chinese capaciteit om een tweede slag uit te delen nadat ze zijn aangevallen. En dat is de voorwaarde voor onkwetsbaarheid zoals de VS en Rusland die denken te hebben.

Deze tekst is hoofdzakelijk gebaseerd op het uitstekende rapport *Chinas militärische Entwicklung*. Sophie-Charlotte Brune, Sascha Lange, Janka Oertel – SWP-Studie Oktober 2009, Berlin

China bibliografie

BOEKEN

- C.Fred Bergstein, Charles Freeman, Nicolas R. Lardy, Derek J. Mitchell, *China's Rise. Challenges and Opportunities*, Washington DC (Peterson Institute for international economics/ Center for strategic and international studies), September 2008, 269 pp.
- John Wilson Lewis, Xue Litai, *China builds the Bomb*, Stanford –Ca (Stanford University Press), 1988, 329 pp.
- Johan Niezing, *Tibet en de Chinese kernbewapening. Een verkennend onderzoek*, Nijmegen (SVV- K.U. Nijmegen), 1994, 111 pp.
- Peter Worthing, *A military history of China. From the Manchu conquest to Tiananmen Square*, Westport/ London (Praeger Security International), 2007, 226 pp.

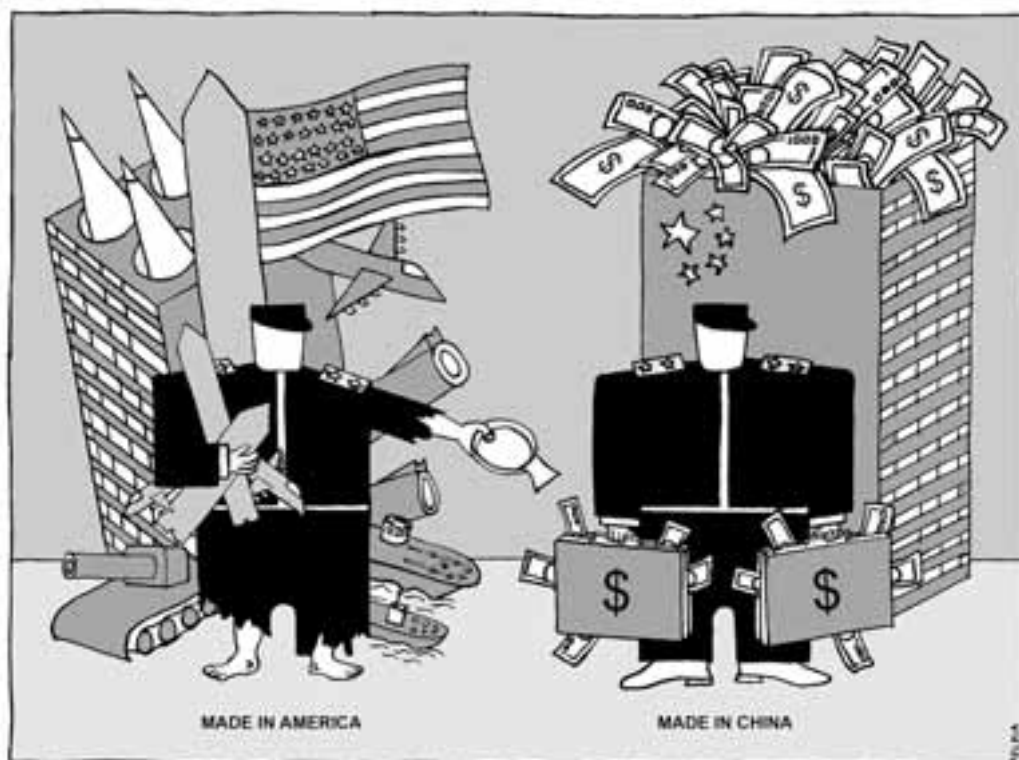
RAPPORTEN

- Marcel de Haas (red.), *The Sjanghai Cooperation Organization – towards a full-grown security alliance?* Clingendael, november 2007
- Roger N. McDermott, *The Rising Dragon: SCO Peace Mission 2007*. Jamestown Foundation, Occasional Paper, oktober 2007
- Elinor Sloan, *China's strategic Behaviour*. Canadian Defence & Foreign Affairs Institute, juni 2010
- Yuan-Kang Wang, *China's Grand Strategy and U.S. Primacy: Is China Balancing American Power*. Brookings Institution, juli 2006

ARTIKELEN

- Perry Anderson, *Sinomania*. London Review of Books, 28 januari 2010 pp. 3-6.
- John Bellamy Foster, *A Failed system – The World Crisis of Capitalist Globalization and its Impact on China*. Monthly Review, maart 2009. 23 pp.
- Willam A. Callahan, *China's grand strategy in a post-western world*.

- OpenDemocracy, 1 juli 2010
<http://www.globalresearch.ca/index.php?context=va&aid=8673>
- Michel Chossudovsky, *China and America: The Tibet Human Rights PsyOp*. Global Research, 13 april 2010
<http://www.globalresearch.ca/index.php?context=va&aid=8673>
- Avery Goldstein, *The Diplomatic Face of China's Grand Strategy: A Rising Power's Emerging Choice*. The China Quarterly, 2001, pp. 835-864
- Peter Hatemi, Andrew Wedeman, *Oil and Conflict in Sino-American Relations*. China Security, 2007 nr. 7
- James Holmes, Toshi Yoshihara, *Understanding Asia-Pacific Sea Power*. The Diplomat, 21 oktober 2010
<http://the-diplomat.com/2010/10/21/understanding-asia-pacific-sea-power/>
- Robert D. Kaplan, *The geography of Chinese power: how far can Beijing reach on land and at sea?* In: Foreign Affairs, mei/juni 2010, pp. 22-41
- Michael Klare, *China Shakes the World*. TomDispatch, 19 september 2010
http://www.tomdispatch.com/blog/175297/tomgram:_michael_klare,_china_shakes_the_world/
- David Lai, *Chinese military going global*. China Security, Winter 2009 pp. 3-9
- Li Mingjiang, *Domestic Sources of China's Soft Power Approach*. China Security, 2009 nr. 2, pp. 55-70
- Jacqueline Newmyer, *Oil, Arms and Influence: The Indirect Strategy Behind Chinese Military Modernization*. Orbis, Spring 2009 pp. 205-218
- Richard Weltz, *The Limits of Partnership – China, NATO and the Afghan War*. China Security, 2010 nr. 16

Betoging tegen de NAVO

Omringd door strenge veiligheidsmaatregelen hebben duizenden vredesactivisten zaterdag 20 november in de Portugese hoofdstad gedemonstreerd tegen de NAVO. Tienduizend ME'ers zagen nauwlettend toe hoe dertigduizend mensen zich in de binnenstad van Lissabon uitspraken tegen het gewelddadige functioneren van de NAVO. Directe aanleiding voor het protest was de NAVO-top die vrijdag en zaterdag in Lissabon plaatsvond.

De politie hield 42 vredesactivisten aan die zich in groepjes van drie aan elkaar hadden vastgeketend en op een kruispunt waren gaan zitten, op korte afstand van het gebouw waar de NAVO-top werd gehouden. Volgens Vredesactie (Belgische sectie van War Resisters' International) waren de activisten onder meer afkomstig uit Portugal, Spanje, Finland, België, Canada, Frankrijk, Duitsland, Nederland en Polen.

“Met deze geweldloze directe actie stellen we het geweld aan de kaak dat de NAVO in Afghanistan veroorzaakt. Ze komen hier vandaag bijeen om dit militaire apparaat te perfectioneren. Door onze lichamen in de weg te leggen, willen we hun onrechtvaardige oorlogsmachine

verstoren,” zei An Maeyens van Vredesactie.

Portugal heeft volgens de autoriteiten aan minstens 127 buitenlanders de toegang geweigerd nadat strenge grenscontroles waren ingegaan. Vele passagiers die uit hun vliegtuig stapten kregen op de luchthaven extra veiligheidscontroles. Activisten werden terug naar huis gestuurd, waaronder een Duitser die een toespraak zou houden op de internationale anti-NAVO tegentop en twee Spaanse vredesactivisten, omdat ze als organisatoren van een vergadering tegen de NAVO werden aangemerkt.

Ook een bus die ongeveer 35 Finse pacifisten vervoerde werd bij de grens met Spanje tegengehouden. Andreas Speck, van War Resisters' International zei: “alle tegengehouden mensen zijn principieel geweldloos en de Finnen zijn daarbij gewetensbezwaarde dienstweigeraars.”

De Portugese autoriteiten hebben niet bekend gemaakt om welke redenen de activisten werden teruggestuurd, behalve dat een Spaans-Portugees paar werd aangehouden wegens bezit van messen en anarchistische pamfletten tegen de politie.

Kerk en Vrede verbijsterd over organisatie Luchtmachtdagen tijdens Vredesweek

In een brief aan de minister van defensie heeft het bestuur van de vereniging Kerk en Vrede haar verbijstering uitgesproken over het besluit om de Luchtmachtdagen in 2011 tijdens het eerste weekend van de jaarlijkse Vredesweek te organiseren.

Kerk en Vrede wijst erop dat al meer dan veertig jaar binnen de kerken en de bredere vredesbeweging in de laatste week van september wordt stilgestaan bij de Bijbelse boodschap van vrede en gerechtigheid en de implicaties daarvan voor kerk en samenleving. Daar komt bij dat de VN in 2001 de datum 21 september heeft uitgeroepen tot Internationale Dag voor de Vrede. Ook in Nederland

wordt in toenemende mate invulling gegeven aan deze dag. Niet alleen door kerken en vredesorganisaties, maar ook door bijvoorbeeld scholen en gemeentehuizen die op die dag de bekende regenboogkleurige Vredesvlag hijsen.

De eenzijdige, grootschalige, meerdaagse promotieactiviteit van de Luchtmacht met een vliegshow en het tentoonstellen van verschillende gevechtsvliegtuigen, -helikopters en geleide wapens verhoudt zich op geen enkele manier met de bezinning op vrede en gerechtigheid die tijdens de Vredesweek centraal staat. Kerk en Vrede verzoekt de minister dan ook met klem om op het genomen besluit terug te komen.

Caterpillar levert geen bulldozers aan Israël

De Israëlische pers bericht dat Caterpillar de levering van 10 militaire bulldozers aan Israël heeft opgeschort. De bulldozers zouden gebruikt worden voor de vernietiging van Palestijnse huizen.

De opschorting zou verband houden met het proces dat de ouders van Rachel Corrie in Tel Aviv hebben aangespannen tegen de Israëlische overheid. De Amerikaanse vredesactiviste Rachel Corrie werd door zo'n bulldozer verpletterd toen zij een Palestijns huis probeerde te beschermen.

Kindsoldaat uit Guantanamo tot acht jaar veroordeeld

Omar Kadr, die op vijftienjarige leeftijd naar Guantanamo werd gebracht als kindsoldaat, is door de Amerikaanse militaire rechtbanken tot acht jaar gevangenisstraf veroordeeld zonder aftrek van de acht jaar die hij al in Guantanamo heeft gezeten.

Op advies van zijn advocaat heeft Omar gedeeltelijk schuld bekend, in de hoop dat hij dan een kortere straf kon “uitonderhandelen” en spoedig vrij zou komen. Omar heeft nu al meer dan een derde van zijn leven in de gevangenis doorgebracht.

Omar zou, naar eigen zeggen, tijdens een vuurgevecht een granaat hebben gegooid naar een Amerikaanse soldaat, die daardoor werd gedood terwijl er ook gewonden vielen. Zelf raakte hij ernstig gewond. Terwijl hij nog op een stretcher wachtte op verpleging werd hij daar “verhoord” met een kap over zijn hoofd en bedreigd met verkrachting en blaffende honden. Een en ander is in regeringsdocumenten bevestigd. Daarmee werd van hem een vermoedelijk valse bekentenis afgedwongen. Human Right Watch, heeft opgeroepen om Kadr direct vrij te laten.

Invloed Jewish Voice for Peace groeit in VS

Onlangs deed de meest vooraanstaande Joodse krant in de VS, de Jewish Daily Forward, het ondenkbare. Rebecca Vilkomerson, directeur van Je-

wish Voice for Peace, werd door deze krant op de lijst van 50 belangrijkste Joodse leiders gezet.

Hieruit blijkt dat Jewish Voice for Peace in de VS een kracht is geworden die niet meer genegeerd kan worden. De macht van de Israëlische lobby is echter nog niet gebroken. Het is wel duidelijk dat ook onder het joodse volksdeel het inzicht groeit dat een rechtvaardige vrede met de Palestijnen mogelijk en noodzakelijk is.

Israël vernietigt steeds meer Palestijnse huizen

Israël heeft alleen al in juli 141 huizen en andere gebouwen van Palestijnen vernietigd op de bezette Westelijke Jordaanoever. Dit is het hoogste aantal in één maand tijd sinds 2005. Hierop heeft de mensenrechtenorganisatie Human Rights Watch (HRW) gewezen.

Als reden voor de maatregel geeft Israël dat de gebouwen in een militaire zone staan of dat zij zonder bouwvergunning zijn gebouwd. Dit terwijl het voor Palestijnen moeilijk of zelfs onmogelijk is zo'n vergunning te krijgen, met name in Oost-Jeruzalem.

Volgens de Geneefse Conventies over het humanitair oorlogsrecht mag een bezettingsmacht de privé-eigendommen van burgers in bezet gebied niet vernietigen, tenzij er sprake is van absolute noodzaak in verband met militaire operaties.

Israëlische militairen kwamen op 19 juli om zes uur 's ochtends met bulldozers naar het dorp Al-Farisiye in de Jordaandallei, haalden de Palestijnen uit 26 huizen en vernielden daarop de woningen en 24 stallen, aldus HRW op basis van eigen onderzoek en van rapporten van OCHA, het bureau van de Verenigde Naties voor humanitaire zaken. Een HRW-team zag hoe inwoners in het puin naar eten, kinderkleren, schoolboeken en andere bezittingen zochten.

Op 5 augustus kwamen de Israël's terug en vernielden 25 à 30 tenten die het Rode Kruis en de Palestijnse Autoriteit hadden gedoneerd voor de dakloze dorpingen.

Terwijl het Palestijnse dorp weg moet voor het militaire oefenterrein, heeft Israël volgens HRW in een omtrek van 5 kilometer rond Al-Farisiye maar liefst vier nederzettingen laten bouwen waar

kennelijk wel plaats voor is. De Israëlische nederzettingen zijn volgens het Internationaal Gerechtshof in Den Haag illegaal. Volgens de Geneefse Conventies is het verboden om bezet gebied te koloniseren en er de bevolking van de bezettingsmacht te vestigen.

Beveiliging Belgische atoombasis lachertje

Vredesactivisten zijn er de afgelopen maanden wederom in geslaagd diverse malen ongehinderd rond te lopen op de atoombasis Kleine Brogel in België. Ze slaagden er zelfs in een hangar binnen te dringen waar ondergronds kernwapens liggen opgeslagen

De actievoerders hebben naar eigen zeggen 15 van de 26 vliegtuighangars probleemloos benaderd. Daaronder bevinden zich acht van de in totaal elf bunkers die als kernwapenopslagplaats werden of nog steeds worden gebruikt. Tot hun eigen verbazing wisten ze zelfs binnen te dringen in één van de hangars die met een bunker is uitgerust. Ze hebben hun bevindingen gefilmd en het eindresultaat op YouTube gezet.

“Het is de meest unieke stunt die actievoerders op een nucleaire basis hebben uithaalden, nog nergens ter wereld vertoond,” zegt Hans M. Kristensen, nucleair expert van de Federatie van Amerikaanse Wetenschappers. “België kan een telefoontje van de Amerikaanse overheid verwachten. Wij weten al langer dat Europese nucleaire bases niet aan onze veiligheidsnormen beantwoorden, maar dit incident slaat echt alles.”

Plundering door bedrijven als oorlogsmisdaad

Tijdens gewelddadige conflicten maken bedrijven zich vaak schuldig aan oorlogsmisdaden. Vaak gaat het daarbij om de plundering van natuurlijke hulpbronnen. Prof. James G. Stewart schreef hierover het boek *Corporate War Crimes: Prosecuting Pillage of Natural Resources*. Het behandelt een groot aantal gevallen uit verleden en heden en bevat een handleiding voor de vervolging van dit soort oorlogsmisdaden.

U kunt het boek als pdf (2,6 MB) downloaden via: www.vredesmuseum.nl/download/pillage-manual.pdf

Antimilitaristen herdenken de wapenstilstand van 1918 in Turijn anders

Antimilitaristen hebben in de nacht van 3 op 4 november in Turijn ‘bloedig’ geprotesteerd tegen de oorlogen waarin Italië nog steeds verwickeld is, ook al vieren ze op 4 november het einde van de eerste wereldoorlog in 1918. In het midden van een plantsoentje staat een afschuwelijk oorlogsmonument: boven de adelaar die de artillerie symboliseert, daaronder het opschrift: “onze doden leven nog en geven ons bevelen.” Dat heeft een groep antimilitaristen nog eens extra duidelijk gemaakt door over deze adelaar een groot met bloedkleur bespat laken te gooien. Daaronder stonden bordes met de opschriften “4 november feest van moordenaars” en “Deserteer!”

Antimilitaristen kraken een NAVO-basis in Bétera (Valencia)

Voor de achtste opeenvolgende keer is een groep antimilitaristen over het hek van het terrein van de NAVO-eenheden in Bétera geklommen in een geweldloze actie aansluitend op het protest tegen de volgende top van de NAVO in Lisbon in november. Zij waren gekleed in toga's en hadden paraplu's met anti-oorlogssymbolen. Aan de bezetting van het hoofdkwartier ging een optocht door de plaats vooraf met muziek van dolçaina en tabalet (tamboer).

Tentoonstellingen Museum voor Vrede en Geweldloosheid

T/m 5 januari: 1000 Vredesvrouwen in Wageningen.

15 jan. t/m 19 februari: Gandhi in Enschede

5 t/m 19 maart: 1000 Vredesvrouwen in Zwolle.

Meer info: www.vredesmuseum.nl/info/agenda.php of 015-785.01.37

Politici naïef over Amerikaanse geopolitieke belangen

Terwijl Nederland op het punt staat een besluit te nemen over een nieuwe missie naar Afghanistan, hield de Werkgroep Midden Oosten van GroenLinks op 18 november met twee deskundigen een debatavond over de Amerikaanse geopolitiek. Wat bleek is dat de kennis van politici hierover vaak gering is. In de praktijk laten zij zich daardoor soms gemakkelijk voor het Amerikaanse karretje spannen.

Jip van Dort schrijft over deze avond: (..) “Dat het politieke debat in Nederland vrijwel volledig voorbij gaat aan de Amerikaanse geopolitieke belangen was voor de Werkgroep Midden Oosten van GroenLinks aanleiding om een bijeenkomst te organiseren. We vroegen ons af: hoe bepalend zijn de geopolitieke belangen voor de Amerikaanse buitenlandse politiek? En, de meest prangende vraag, waarom wordt hier vrijwel niet over ge-

discussieerd, ook niet door GroenLinks?

Voor een antwoord op deze vragen kwamen op 18 november twee sprekers, Henk Overbeek (hoogleraar internationale betrekkingen aan de Vrije Universiteit te Amsterdam) en Karel Koster (medewerker van het wetenschappelijk bureau van de SP), naar het partijbureau van GroenLinks. Graag hadden we ook buitenlandwoordvoerder van GroenLinks, Mariko Peters, aan zien schuiven. Ze had ook toegezegd, maar moest helaas alsnog verstek laten gaan. Andere GroenLinkers konden evenmin komen of achtten zich niet deskundig genoeg over het onderwerp. De werkgroep ervoer dit als een bevestiging van een vermoeden: is er eigenlijk wel voldoende kennis over de materie binnen de partij?

Ondanks Peters' afwezigheid werd het een boeiende avond. Overbeek besteedde in zijn bijdrage met name aandacht aan de rode draad door de Amerikaanse buitenlandse politiek. Sinds de Tweede Wereldoorlog, betoogde de hoogleraar, is

het ‘open deur imperialisme’ het belangrijkste uitgangspunt. De Verenigde Staten wil dat geen enkel land de Amerikaanse bedrijven buiten de deur houdt. Gebeurt dit wel, dan volgen staatsgrepen of militaire interventies.

Een andere opmerking van Overbeek oogstte nogal wat commotie. Uit een studie blijkt dat in 1998, toen het parlement discussieerde over een mogelijke militaire actie van de NAVO tegen Servië, slechts één politicus de resoluties had bestudeerd op basis waarvan het debat in de Tweede Kamer gevoerd werd. De twee uur daarvoor naar de Kamer gestuurde brief beweerde ten onrechte dat er een juridische legitimering was voor ingrijpen. Desondanks werd met een overwelldigende meerderheid ingestemd met een eventueel militair ingrijpen. Waren de politici hier naïef?

Koster, die het op veel punten met Overbeek eens was, sprak onder andere over de mediaomgang met het onderwerp. Hij constateerde dat politici vrijwel niet buiten de bandbreedte komen die journalisten in hun berichtgeving bepalen. Ofwel, als journalisten niet schrijven over pijpleidingen en olievoorraden als belangrijke doelen van de ‘oorlog tegen het terrorisme’, dan is het voor politici haast niet mogelijk om dat wel te doen. Er ligt hier dus ook een duidelijke taak voor journalisten om een bredere focus te hanteren.

(..)

Aan het einde van de avond leek met name een conclusie onontkoombaar: als politici meer kennis zouden hebben van deze geopolitieke context, zouden Amerikaanse verzoeken tot steun aan buitenlandse interventies zeer waarschijnlijk vaker worden afgewezen.

Voor een uitgebreid verslag van de bijeenkomst van de werkgroep, zie: <http://middenoostenwerkgroep.groenlinks.nl/node/57155>

Foto: Joop Blom

KAMERLID HARRY VAN BOMMEL SPREEKT OP EEN OPENBARE ACTIEBIJENKOMST IN HET LOUIS HARTLOPER COMPLEX. DE AVOND WAS GEORGANISEERD DOOR U4P (UTRECHT VOOR PALESTINA) EN DE SOCIALISTISCHE PARTIJ TER GELEGENHEID VAN DE INTERNATIONALE DAG VAN SOLIDARITEIT MET DE PALESTIJNEN (29 NOVEMBER). DEELNEMERS VAN U4P VERTELLEN OVER HUN ERVARINGEN IN DE BEZETTE GEBIEDEN. WWW.U4P.NL

Lied van de wijze kinderen

Toen eerst goed een wereld op aarde ontbrandde,
waar waren de kinderen? Zij lachten
en stierven zeer welgemoed.

Waar bleven de kinderen? Zij aten
hun buiken rond in de honingboom
en gingen varen op de vrolijke zee.

Trof de bliksem hen niet van de dood?
Welnee – zij ademden eenmaal diep
en vielen in lachen uiteen.

Hans Andreus

Verzamelde gedichten, p. 485
Uit: Al ben ik een reiziger 1959